

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Postoj studentů středních škol ve vybraném regionu
k lidem s odlišnou sexuální orientací**

**Attitude of secondary school students in selected
region to people with different sexual orientation**

Veronika Hocková

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného
výcviku

2020

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Postoj studentů středních škol ve vybraném regionu k lidem s odlišnou sexuální orientací potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 6.5. 2020

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Jaroslavě Hanušové, Ph.D. za odborné rady a připomínky, které mi poskytovala v průběhu vzniku této bakalářské práce. Také děkuji ostatním lidem, především tazatelům, bez jejichž pomoci by tato bakalářská práce nevznikla.

ABSTRAKT:

Práce zkoumá postoj studentů ze dvou různých škol (biskupského gymnázia a odborného učiliště) k lidem s odlišnou sexuální orientací. První část této práce definuje základní pojmy jako jsou sexualita, sexuální orientace, sexuální a genderová identita a podrobněji se zabývá homosexualitou z obecného pohledu a také homosexualitou u dospívajících. Stručně mapuje historický a kulturní postoj k homosexualitě. Práce se také zabývá legislativní rovinou, současným postojem většinové společnosti k lidem s odlišnou sexuální orientací, ale také homoparentalitou (rodičovstvím gayů a lesbiček).

Praktická část této bakalářské práce mapuje formou dotazníkového šetření znalosti o homosexualitě. Dotazník obsahuje devatenáct otázek koncipovaných tak, aby bylo možno dotazované rozčlenit dle typu školy, pohlaví a náboženského vyznání. Dle tohoto členění je provedena analýza, která se zabývá tím, jak dnešní studenti vnímají homosexualitu. Mapuje míru tolerance studentů k homosexualitě, znalosti studentů a informační zdroje, ze kterých studenti nejčastěji čerpají informace týkající se daného tématu. Práce porovnává, zda na postoje a znalosti má vliv úroveň vzdělání, pohlaví a náboženské vyznání. Na závěr práce je provedena komparace zjištěných výsledků a navrženo doporučení pro praxi, ve kterém je konstatováno, že největší problém je v nízké informovanosti a také že jako zdroj informací většina dotazovaných uvádí internet.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Homosexualita, bisexualita, registrované partnerství, tolerance

ABSTRACT:

This work explores how students of two schools, Bishop Grammar School and a vocational school, see people who have a sexual orientation that is different from theirs. The first part is concerned with explaining some basic terms, such as sexuality, sexual orientation, and gender identity. Furthermore, it looks at homosexuality in general as well as homosexuality in young adults. The first part offers an overview of how homosexuality was perceived in the past. This work also looks at this in terms of legislation. Then it looks at the current times and how the public sees the issue of homosexuality and same-sex parenting.

The practical part of this work surveys the students' knowledge about this issue. The questionnaire consists of 19 questions. Each of these is designed to make it easy to sort them out based on type of school, gender, and religion. Taking these categories into consideration, this work analyses how students perceive homosexuality. The result of this analysis is an overview of the students' toleration level towards homosexuality, their knowledge of this issue, and their information sources about this issue. The aim is to compare the students perception and knowledge; and to find out whether these are effected by the students' level of education, gender, or religion.

The conclusion compares the findings; points out that the most common source of information is the internet; reveals that the underlining issue is poor knowledge; and proposes an intervention by providing the students with better and more detailed information.

KEYWORDS:

Homosexuality, bisexuality, registered partnership, tolerance

OBSAH

<u>Úvod</u>	1
<u>1. Definice základních pojmů</u>	2
<u>1.1 Sexualita</u>	2
<u>1.2 Sexuální orientace</u>	2
<u>1.3 Citová orientace</u>	3
<u>1.4 Sexuální chování</u>	3
<u>1.5 Sexuální identita</u>	4
<u>1.6 Genderová identita</u>	4
<u>2. Homosexualita</u>	6
<u>2.1 Vybrané kapitoly z historie homosexuality</u>	9
<u>2.2 Legislativní rovina</u>	11
<u>2.3 Homoparentalita</u>	13
<u>2.4 Homosexualita a dospívání</u>	15
<u>3. Praktická část</u>	18
<u>3.1 Cíle a výzkumné otázky praktické části</u>	18
<u>3.2 Metoda výzkumu</u>	18
<u>3.2.1 Dotazníkové šetření</u>	18
<u>3.2.2 Charakteristika respondentů</u>	18
<u>3.3 Výsledky a komparace dat</u>	20
<u>3.4 Vyhodnocení cílů, diskuze, komparace dat a doporučení pro praxi</u>	31
<u>3.5 Komparace dat</u>	34
<u>Doporučení pro praxi</u>	37
<u>Závěr</u>	38
<u>Soupis použité literatury</u>	40
<u>Seznam příloh</u>	Chyba! Záložka není definována.

Úvod

Přestože žijeme ve 21. století, můžeme se stále setkat s určitou nevraživostí vůči sexuálním menšinám. V České republice mají homosexuálové možnost uzavřít registrované partnerství, ale nemohou uzavřít manželství nebo adoptovat dítě svého partnera. Na rozsah práv sexuálních menšin má značný vliv zejména postoj většinové společnosti k tomuto tématu. Ta sice v rámci průzkumů projevuje značnou toleranci, ale realita bývá často odlišná. Většina české společnosti se pohybuje na úrovni tolerance sexuálních menšin a razí heslo „ať si dělají co chtějí, ale ne na veřejnosti“. Žádoucí však je, aby byli příslušníci sexuálních menšin respektováni a byla jim přiznána jejich práva. Je zjevné, že přístup většinové společnosti se postupně mění, ale změny probíhají jen pozvolna. Například podle průzkumu ombudsmanky v roce 2019 se více než jedna třetina osob s menšinovou sexuální orientací setkala v posledních pěti letech s diskriminací.

Je tedy zjevné, že je toto téma stále aktuální a měla by mu být věnována pozornost. To je také důvod, proč jsem právě tuto problematiku zvolila jako téma své práce. Cílem předložené práce je zjistit míru tolerance k homosexualitě u žáků středních škol. Za tímto účelem bude realizováno dotazníkové šetření na dvou vybraných školách. Konkrétně půjde o gymnázium a o odborné učiliště. Výběr škol byl učiněn s cílem zjistit, jaký vliv má škola na postoje žáků k lidem s odlišnou sexuální orientací.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a praktické. V teoretické části práce budou definovány základní pojmy jako je například sexualita, sexuální orientace, sexuální a genderová identita. Dále zde bude pozornost věnována tématu homosexualita. Konkrétně se zaměřím na to, jak se v historii měnil pohled na homosexualitu. V jedné z podkapitol bude popsána legislativní rovina daného tématu. V dalších podkapitolách se zaměřím na vztah mezi dospíváním a homosexualitou a také na problematiku duhových rodin. Praktická část práce bude obsahovat informace o průběhu vlastního šetření včetně jeho cílů, metodologie a výsledků výzkumu. Budou zde také formulována doporučení pro praxi.

1. Definice základních pojmů

V následující kapitole budou krátce charakterizovány pojmy, které souvisí s tématem předložené práce. Cílem je poskytnout čtenáři základní informace o dané problematice a ujistit se, že budou jednotlivé termíny používány vhodným způsobem a nedojde ke zbytečnému nedorozumění. V rámci této kapitoly budou definovány pojmy jako je například sexualita, sexuální orientace, citová orientace, sexuální chování, sexuální a genderová identita.

1.1 Sexualita

Pojem sexualita je možné definovat jako určitou formu životní energie, která se v průběhu lidského života projevu tělesně, duševně, duchovně a sociálně.¹ Antropoložka Frayserová charakterizuje lidskou sexualitu následujícím způsobem: „*systém sestávající z biologických, sociálních, kulturních a psychologických atributů, které se navzájem překrývají a prolínají, produkující sexuální vzrušení nebo orgasmus, a které, ač nikoli nutně, jsou spjaté s reprodukcí.*“² Sexualita patří mezi základní lidské potřeby. Jedinci přináší na jedné straně rozkoš a radost a na druhé úzkost. Lidská sexualita plní řadu funkcí. Jedná se zejména o reprodukční funkci, která zajišťuje pokračování lidstva. Má také komunikační funkci. V podstatě se jedná o druh intimní komunikace mezi jedinci. Sexualita je zdrojem spokojenosti a ovlivňuje také prestiž jedince.³ Společenský pohled na sexualitu prochází proměnami. V průběhu dějin se v různých společnostech a kulturách odlišoval. Uzavírání svazků bylo často bráněno z náboženských důvodů, z etnických (ještě v polovině 20. století docházelo v USA k segregaci černé rasy), z ekonomických (zejména v případě bohatá žena – chudý muž).⁴

1.2 Sexuální orientace

Sexuální orientace je definována následujícím způsobem: „*Sexuální orientací se zpravidla označuje sexuální preference osob stejného či opačného pohlaví, případně obou pohlaví.*“⁵

¹ SIELERT, U. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizona, 1994. ISBN 80-8557-336-9. str. 10.

² VRUBLOVÁ, Y. *Sexualita - přirozená potřeba: malý průvodce pro zdravotníky, učitele a rodiče*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN I80-7204-406-0. str. 3.

³ JANIŠ, K. *Úvod do sexuální výchovy*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozofickopřírodovědecká fakulta, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2005. ISBN 80-7248-305-6. s. 9.

⁴ VRUBLOVÁ, Y. *Sexualita - přirozená potřeba: malý průvodce pro zdravotníky, učitele a rodiče*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN I80-7204-406-0.

⁵ SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: PÁSPARTA, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1. str. 16.

Procházka tento pojem vymezuje následujícím způsobem: „trvalá a neměnná charakteristika každého člověka. Vyjadřuje skutečnost, že při volbě erotického partnera a v rámci citové náklonnosti dává jedinec přednost ženám či mužům.“⁶ Vlastní slovo orientace odkazuje na neměnnost. Někteří autoři jsou přesvědčeni, že sexuální orientace je trvalá. To znamená, že po určité fázi tápání, jedinec přijímá svou sexuální orientaci, kterou dále nemění. Tento přístup v podstatě odmítá možnost existence bisexuality. Z tohoto důvodu někteří autoři dávají přednost pojmu sexuální preference. Tento termín připouští možnost změny. Preference se mohou během života jedince vyvíjet. Z tohoto důvodu se zdá být tento pojem vhodnější.⁷

1.3 Citová orientace

Definice pojmu citová orientace je nanejvýš obtížná, protože čeština nemá dostatečně širokou slovní zásobu pro to, aby jedincům umožnila popsat, co prožívají, pokud své city nazývají láskou. Pouze se domníváme, že každý z nás lásku cítí svým vlastním způsobem a že i tento cit (stejně jako sexuální orientace) prochází v průběhu života proměnami, tedy že jinak miluje dospívající, jinak mladý dospělý a jinak člověk v důchodovém věku. Citová orientace je v představách často svazována se sexuální orientací, tedy že lásku člověk pociťuje k tomu genderu, ke kterému je přitahován i sexuálně. V naší (křesťansky smýšlející) společnosti platí představa, že heterosexuální páry sdílejí jak emoce, tak fyzicky, přesněji řečeno, že jedno bez druhého nemůže existovat. Z dané skutečnosti vyplývá, že společnost vychází z myšlenky, že i homosexuálně orientovaní lidé se do osob stejného pohlaví zamilovávají. Pokud však přijmeme ideu, že láska a sex jsou dvě rozdílné entity, které mohou, ale nemusí, být spojeny, potom můžeme dospět k názoru, že je možné pociťovat lásku k osobě stejného pohlaví, a přesto být sexuálně orientován na pohlaví opačné.⁸

1.4 Sexuální chování

Sexuální chování je často používáno jako indikátor sexuální orientace. Je potřeba však zmínit, že zejména v období dospívání často dochází k experimentování. To znamená, že pokud mají mladiství pohlavní styk s osobou stejného pohlaví, není nutně důvodem jejich homosexuální orientace. Dalším fenoménem je tzv. Men having sex with men. Jedná se o stav, kdy jsou lidé

⁶ PROCHÁZKA, I. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD, 2002. ISBN 80-238-8850-1. str. 11

⁷ BRZEK, A. a PONDĚLKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4.

⁸ BRZEK, A. a PONDĚLKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4.

k sexuálnímu chování donuceni podmínkami, přestože se neztotožňuje s jejich sexuální orientací. K tomu dochází například v armádě či ve vězení.⁹

1.5 Sexuální identita

Svou sexuální identitu člověk získává v průběhu života na základě životních zkušeností. Proces, který vede k získání identity, nazýváme identifikace. Identifikace probíhá ve větší či menší míře celý život. To je důvodem, proč někteří jedinci projdou coming-outem již v náctiletém věku, zatímco jiní až ve středních letech. Je také potřeba rozlišit sexuální identitu a identitu genderovou viz níže. V naší společnosti existují lidé, kteří se narodili v mužském nebo ženském těle, ale cítí příslušnost k opačnému pohlaví. Jedná se o transsexuály, jejichž genderová identita se obrací proti identitě jejich těla. To však nic nevyovídá o jejich sexuální či citové identitě. Ta může být heterosexuální, homosexuální, případně bisexuální.¹⁰ Sloboda ve své publikaci zmiňuje: „*Heterosexualita a homosexualita by neexistovaly, pokud by nebylo binárního pojetí genderu a pohlaví. Pokud by tedy nebylo v naší společnosti důležité, jestli jsme muž nebo žena, nebylo by ani důležité, jestli vytváříme partnerské či sexuální vztahy s muži nebo ženami.*“¹¹ V současné společnosti to však důležité je, a proto jsou hledány cesty k potlačení diskriminace těch osob, jejichž sexuální či genderové identita neodpovídá majoritě.

1.6 Genderová identita

Naše společnost rozlišuje mezi maskulinitou a feminitou. Zároveň také řeší problém, zda a proč toto rozdělení uchovat či neuchovat. Příznivci současného stavu argumentují podstatou zakořeněnou v nás samých. Domnívají se, že naše chování je dáno a ovlivněno především pohlavím. To v praxi znamená, že jsou podle tohoto přístupu ženy a muži ve velké míře rozdílní. Na druhé straně se vyskytují názory poukazující na historicko-kulturní souvislosti a zaměřují se spíše na to, co muže a ženu spojuje. Z pohledu genderu je maskulinita a feminita konstruována sociálně. Genderová identita nám v podstatě říká, jak bychom se měli v určitých situacích chovat, jak se oblékat, jaké povolání vykonávat atd.¹²

⁹ VRUBLOVÁ, Y. *Sexualita - přirozená potřeba: malý průvodce pro zdravotníky, učitele a rodiče*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN I80-7204-406-0.

¹⁰ BRZEK, A. a PONDĚLKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4.

¹¹ SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: PASPARTA, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1. str. 24.

¹² JANIŠ, K. *Úvod do sexuální výchovy*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozofickopřírodovědecká fakulta, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2005. ISBN 80-7248-305-6.

Sloboda popisuje naši společnost jako místo, kde jsou muži a ženy vnímáni jako protipóly a nejsou si rovni. Muž je pro své činnosti a chování vyzdvihován a oceňován (především finančně). Mužskou nadřazenost vnímáme jako přirozenou. Každému pohlaví jsou připisovány charakteristické vlastnosti – muž je aktivní, silný, tvořící, žena je pasivní, empatická a zranitelná. V současnosti můžeme zaznamenat snahu o potírání genderu. Značnou roli v tomto procesu hraje feministické hnutí. Někteří autoři přestávají termíny maskulinita a feminita používat. Domnívají se, že náš gender se v průběhu života proměňuje. Ke změnám při tom může docházet v každodenních situacích. Žena například může vystupovat odlišně v zaměstnání, v partnerských vztazích jako matka, dcera, kamarádka atd. Totéž lze říci i o mužích. Zastánci konceptu genderové identity často kladou důraz na to, aby byly mezi ženami a muži hledány shody nikoli rozdíly.¹³

¹³ SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: PÁSPARTA, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1. str. 6-34.

2. Homosexualita

Jednoznačná definice pojmu homosexuality není pevně stanovena. Důvodem je zejména fakt, že na tento pojem můžeme nahlížet z různých hledisek. Těmi základními jsou hledisko lékařské a sociologické. Oba pohledy se do jisté míry shodují, ale v některých bodech se rozcházejí. Níže budou uvedeny vybrané definice tohoto pojmu.

Wells charakterizuje homosexualitu jako emocionální a sexuální přitažlivost, která zahrnuje fantazie, zájem a vzrušení zaměřené na osobu stejného pohlaví.¹⁴ Podobně vymezuje homosexualitu Capponi, který o ní hovoří jako o eroticko-sexuálním zaměřením na stejné pohlaví.¹⁵ Dubaj definuje homosexualitu následujícím způsobem: „*geneticky determinovaný celoživotní a neměnný stav libida, při kterém jedinec za podmínek možnosti svobodné volby preferuje za účelem sexuálního a citového kontaktu objekt stejného pohlaví, přičemž takto vzniklý vztah se svou kvalitou v plné míře vyrovná vztahu heterosexuálnímu.*“¹⁶

Příčina vzniku homosexuality není zcela objasněna a názory na ni se liší. Setkávám se dvěma základními teoriemi vzniku homosexuality – s teorií biologickou a teorií vlivu prostředí a výchovy. V současné době se vědci přiklánějí k biologické teorii, podle které je homosexualita vrozená.

Mezi biologické teorie patří anatomický a genetický přístup. Podle anatomického přístupu je možné u osob s homosexuální orientací vysledovat strukturální rozdíly v mozku. Podle genetického přístupu je homosexualita dědičná ze strany matky, a to předáním chromozomu X. Tato teorie vychází z výzkumu, který ukázal, že se u velké části homosexuálně orientovaných osob vyskytují v příbuzenstvu další homosexuálové. Genetická teorie je podporována také výzkumem provedeným na jednovaječných dvojčatech. Podle tohoto výzkumu je v případě, že má jedno z dvojčat homosexuální orientaci, na více než 50 % pravděpodobné, že i druhé dvojče bude homosexuální. Výzkum z roku 1973 dokonce uvádí 100 % shodu. Tato teorie však platí pouze pro muže. V případě žen nikdy nebyly zjištěny žádné genové zvláštnosti. Tento fakt teorii ubírá na důvěryhodnosti.¹⁷

¹⁴ WELLS, K. Homosexuality and Bisexuality [Electronic version]. In: KRAPP, K. a WILSON, J. (Eds.), *Gale Encyclopedia of Children's Health: Infancy through Adolescence* (Vol. 2, pp. 917-921). Detroit: Gale, 2006.

¹⁵ CAPPONI, V., HAJNOVÁ, R. a NOVÁK, T. *Sexuologický slovník*. Praha: Grada Publishing, 1994. ISBN 80-7169-115-1

¹⁶ JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5. s. 13.

¹⁷ DUGGAN, L. Sexual Orientation and Preference [Electronic version]. In: STEIN, M. (Ed.), *Encyclopedia of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgendered History in America*. (Vol. 3, pp. 103-105). Detroit: Gale, 2004.

Podle teorie vlivu prostředí a výchovy leží základ homosexuality ve vlivu okolního prostředí. To hraje významnou roli zejména do tří let věku dítěte. Mužská homosexualita je podle zastánců této teorie způsobena příliš dominantní matkou nebo slabým (případně zcela chybějícím) otcovským vzorem. Psychoanalytické školy tvrdí, že homosexualita je kompenzací nedostatečné stejnopohlavní lásky ze strany rodiče. Tato teorie je však spíše odsouvána do pozadí, protože z ní vyplývá, že homosexuálové staví své svazky zejména na vztahu rodič a dítě. To znamená, že jejich vztahy nejsou na partnerské úrovni jako vztahy heterosexuální. Zároveň se vyskytují zcela opačné názory, podle kterých za homosexualitu může příliš mnoho lásky mezi matkou a dcerou a mezi otcem a synem. V současnosti je zavřena teorie svedení. Podle ní se jedinec stane homosexuálem, pokud je v období dospívání sveden osobou stejného pohlaví. Poněkud jiná je situace u dívek, které byly v dětství zneužívány. Tato děvčata mohou být v dospělosti heterosexuální, avšak vlivem traumatizujících zážitků svou orientaci popřou a žijí ve stejnopohlavním svazku.¹⁸

Stejně jako v případě definice pojmu homosexualita a stanovení příčin jeho vzniku je obtížné stanovit podíl homosexuálně orientovaných osob ve společnosti. V roce 2000 činil podle statistik podíl homosexuálů 2 až 4 % mužů a 1 % žen.¹⁹ Janošová ve shodě se Slobodou tvrdí, že se sexuální preference v průběhu života mohou měnit. „*Např. z průzkumu Kinseyova institutu (1987) vyšlo najevo, že 37 % dotazovaných mužů žilo alespoň určitý čas svého života homosexuálně, a mnoho homosexuálů naopak žilo nějaký čas v heterosexuálním vztahu.*“²⁰

Období, kdy si člověk zcela začíná uvědomovat svou sexuální orientaci, nazýváme coming-out. Zde je však nutné podotknout, že coming out se netýká pouze sexuální roviny. Znamená přijetí sebe sama a ztotožnění se s vlastní individualitou. V praxi prochází coming-outem všechny osoby, které se neztotožňují s většinovou společností. Coming-outem tedy v české společnosti, která ve velkém konzumuje maso, prochází vegetarián. Prochází jím mladý věřící křesťan, protože naše společnost (a zejména mladá generace) je ateistická. Zažívá ho ale i mladý člověk, jehož politické myšlenky se shodují s myšlenkami totalitních stran, žijeme totiž ve společnosti, která uznává principy demokracie.²¹

¹⁸ WEISS, P., a ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-558-X.

¹⁹ SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1.

²⁰ JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5. s. 14.

²¹ SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1.

Sexuální coming-out se týká, jak homosexuálů, tak heterosexuálů. Jeho podstatou je přijetí faktu, že se citové a sexuální preference jedince liší od majoritní společnosti. U žen může coming-out nastat až v pozdějším věku, protože jejich skutečné sexuální touhy mohou být zastíněny touhou po dítěti a užíváním si mateřské role. Coming-out je velmi složitý proces, který může trvat i několik let. O tom svědčí i výzkum z roku 1988 provedený v USA. Z něj vyplynulo, že 62 až 79 % homosexuálních mužů mělo v průběhu života heterosexuální styky (případně vztahy) a 15 až 26 % prošlo manželstvím.²²

Prožití homosexuálního coming-outu je pro většinu lidí stále obtížné. Předchází mu proto fáze, kdy si jedinec sice uvědomuje svou odlišnost, ale nedokáže ji vyjádřit. Jedná se o tzv. precoming-out. V rámci coming-outu je jedinec schopen svou odlišnost pojmenovat a veřejně ji oznámit. Většinou se nejdřív svěří svým přátelům, protože se bojí reakce rodiny. Někteří jedinci mohou natolik trpět obavami z reakce rodiny, že své pocity popřou a vstoupí do manželství či se rozhodnou pro suicidium. V roce 1989 proběhl v USA výzkum, z něhož vyplynulo, že 55 % dotazovaných homosexuálních mužů uvažovalo o sebevraždě nebo se o ni dokonce pokusilo. Jednalo se především o muže z rodin, ve kterých se řešily problémy s alkoholem, psychickým zneužíváním, muže z etnických menšin. Muži, kteří se o sebevraždu pokusili, nebyli schopni přijmout svou homosexuální totožnost ani po zbytek života.²³

Schopnost přijmout svou sexuální orientaci je závislá zejména na míře tolerance homosexuality ve společnosti. Většina homosexuální komunity žije v současné době především ve velkých městech, která nabízí značnou míru anonymity. Mimo jiné jsou lidé žijící ve městech často vůči sexuálním menšinám otevřenější. Velmi často platí, že život na vesnici je pro homosexuály složitější.²⁴

V souvislosti s jedinci, kteří nejsou se svou sexuální orientací vyrovnáni, se v medicínských knihách používá pojem egodystonní či egosyntonní homosexualita. Tito lidé jednají různě. Na jednu stranu mohou svou sexuální orientaci tajit a žít v heterosexuálním partnerství. Na druhou stranu mohou svou sexuální orientaci až přehnaně dávat najevo. Výjimkou není ani situace, kdy se tyto jedinci účastní demonstrací za práva homosexuálů a zároveň svou orientaci tají před nejbližším okolím.²⁵

²² JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Karolinum: Praha, 2000. ISBN 80-7184-954-5. str. 23.

²³ *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. Brno: C-Press, 2014. ISBN 978-80-264-0290-9.

²⁴ JANOŠOVÁ, P.: *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Karolinum: Praha, 2000. ISBN 80-7184-954-5. str. 23.

²⁵ ZVĚŘINA, J. *Lékařská sexuologie*. Praha: Schering Pharma, 1995. ISBN 80-246-2049-7.

Velmi se také liší názory autorů na „normalitu“ homosexuality. Na jedné straně převládá názor, že tato sexuální orientace není normální, protože rodiče si nepřejí mít homosexuálního potomka, výskyt homosexuality ve společnosti je nízký a homosexuální páry nejsou schopny plodit děti. Na straně druhé se jiní odborníci domnívají, že homosexualita nijak nenarušuje chod společnosti a že pokud člověk žije plnohodnotným životem a je sám se sebou smířen a spokojen, potom lze jeho stav považovat za normální. Obecně v současné společnosti převládá názor, že je homosexualita jednou z možných variací lidské sexuality.²⁶

2.1 Vybrané kapitoly z historie homosexuality

U přírodních kmenů panovaly (panují) v postoji k homosexualitě rozdílné postoje. Zatímco některé kmeny (Aztékové, Inkové) tyto praktiky zcela odsuzovaly, jiné se k nim stavěly tolerantně. V případě kmenových společenství však velmi často hovoříme o homosexuálním chování nikoli o cítění. Praktiky byly (jsou) totiž součástí společenských rituálů. Ještě dnes v Nové Guinei podstupují chlapci ve věku 7 až 10 let penetraci in ánum od adolescentních hochů. Mladší z účastníků styky v tomto případě fungují jako ti, kteří přijímají semeno, čím se dostávají do světa dospělých mužů. Starší chlapci mají roli dárců tohoto semene. Ve chvíli, kdy se muž ožení, jsou mu již tyto styky zapovězeny.²⁷

Podíváme-li se na starověké civilizace jako celek, potom lze říci, že homosexuální styky byly praktikovány mezi staršími muži a mladšími chlapci. Stejně jako u přírodních národů byly často součástí společenského zvyku či rituálu. Zcela zapovězeny byly pouze v židovské kultuře. V době, kdy starověké Řecko přecházelo od matriarchálního zřízení ke patriarchálnímu, byla homosexualita považována za ekvivalent heterosexuality. Byla zcela přijímána a také rozšířena. Později však nebyla homosexualita považována za ideál. Například Homér se o ní nikde ve svých spisech nezmiňuje. Až v době pozdního vrcholného Řecka jsou opětovně zaznamenány homosexuální styky. Ty byly vykonávány z mnoha důvodů. Jedním z nich je fakt, že chlapec byl až do svatby považován za dívku. Ženská homosexualita, s výjimkou Sapphó, byla prakticky neznámá. Starověký Řím vycházel z kultury a zvyklostí řeckých, proto byla i zde dlouho homosexualita tolerována. Později však začala být považována za znak slabosti mužů a nedostatku mužnosti.²⁸

²⁶ JANOŠOVÁ, P.: *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Karolinum: Praha, 2000. ISBN 80-7184-954-5. str. 9-34.

²⁷ FANEL, J. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4.

²⁸ FANEL, J. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4.

Středověké období je úzce spjato s židovsko-křesťanským učením a jako takové homosexualitu zcela zavrhovalo. Na homosexualitu bylo nahlíženo jako na nežádoucí chování, které mělo být trestáno. Na území dnešní České republiky se první zmínky o homosexualitě objevily v roce 1353. Karel IV. v tomto roce vydal tzv. Karolinský trestní kodex, podle něhož měly být homosexuální styky krutě trestány.²⁹ Renesance zaznamenala určité uvolnění situace. Například Michelangelo se na sklonku života ke své homosexuální orientaci otevřeně přiznal. S nástupem baroka ale opět převládnul protihomosexuální názor. Výjimkou byla po určitou dobu Versailles, kde byly stejnopohlavní styky tolerovány.³⁰

Na přelomu 19. a 20. století se přístup k homosexualitě opět trochu uvolnil. To platilo hlavně pro umělecké kruhy. V souvislosti s homosexuální orientací jsou zmiňována jména jako Paul Verlaine, Arthur Rimbaud či Oscar Wild. Oscar Wild byl za svou sexuální orientaci uvězněn a jeho knihy se nesměly prodávat. Homosexualitou se začali zabírat lékaři a právníci. Carl Heinrich Ulrichs označil homosexuály za „třetí pohlaví“. Vnímá je jako jakýsi mezistupeň mezi ženou a mužem. Homosexualita byla přesunuta do lexikonu nemocí. V roce 1868 byla poprvé vyslovena teorie, že se jedná o dědičnou záležitost.³¹ „V roce 1892 James G. Kiernan poprvé představil veřejnosti v chicagském lékařském časopise termín *homosexuál*.“³²

Totalitní systémy obecně odsuzují „jinakost“, což se logicky týká také homosexuality. V nacistickém Německu byly od roku 1933 zavírány podniky, v nichž se homosexuálové scházeli (nejznámější je berlínské Eldorado). Od roku 1934 začaly vznikat tzv. „růžové seznamy“, které obsahovaly jména homosexuálů.³³ „Nacisté gaye hromadně vydírali, mučili, mržčili, zabíjeli nebo posílali do koncentračních táborů.“³⁴ V koncentračních táborech byli označováni růžovými trojúhelníky a záměrně byli zařazováni do skupin s nejkřutějšími pracovními podmínkami. Za outsidersy byli považováni i vlastními spoluvězni, kteří jimi pohrdali. Lékař Karl Vaernet se pokoušel homosexuály léčit například pomocí kastrace. Za zmínku stojí i fakt, že se utlačovaní gayové nikdy nedočkali poválečného uznání. Pokud pobyt v koncentračních táborech přežili, nebylo s nimi zacházeno jako s ostatními přeživšími.

²⁹ JANOŠOVÁ, P.: *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Karolinum: Praha, 2000. ISBN 80-7184-954-5. str. 44.

³⁰ FANEL, J. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4.

³¹ JANOŠOVÁ, P.: *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Karolinum: Praha, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

³² RUPP, L. J. *Vytoužená minulost*. Praha: One woman press, 2001. ISBN 80-86356-11-6. str. 90.

³³ BRÁZDA, R. a SCHWAB, J. *Cesta růžového trojúhelníku*. Praha: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-199-3.

³⁴ FANEL, J. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4. str. 315

Byli odstrkovaní a jejich utrpení zlehčováno či nebráno v potaz. Nesměli se účastnit pochodů a setkání připomínajících hrůzy holokaustu.³⁵

Ve vyspělých státech docházelo k dekriminálnímu homosexualitě po 2. světové válce. V roce 1961 vyšel v platnost v Československu nový trestní zákoník, podle něhož nebyla homosexualita trestným činem. Československo se tak zařadilo mezi první státy, kde k tomu došlo. To však neznamenalo konec diskriminace. Homosexuálové nemohli zakládat spolky a organizace. Homosexuální chování na veřejnosti bylo i nadále trestně postižitelné. Státní bezpečnost měla k dispozici seznamy gayů a leseb. Za této situace se mnoho homosexuálně orientovaných lidí rozhodlo svou orientaci tajit. Homosexualita byla stále zařazena do kategorie psychiatrických nemocí.³⁶

Až v roce 1990 došlo ke zrovnoprávnění heterosexuálních a homosexuálních styků. Vznikla organizace Sdružení organizací homosexuálních občanů, která v sobě zahrnuje 23 dílčích organizací. Začala být vydávána periodika, která dané téma reflektovala. Homosexualita se stala mediálním tématem a informace o ní byly zahrnuty do sexuální výchovy. To vše vedlo k větší informovanosti veřejnosti, což umožnilo odbourání předsudků majoritní části populace. Podle výzkumů byla homosexualita v roce 1994 vnímána jednoznačně negativně pouze 2 % respondentů. Celkem 2 % dotazovaných požadovala její trestnost a 3 % ji považovala za škodlivou odchylku či deviaci. Na druhé straně celých 43 % dotázaných stále vnímalo homosexualitu jako zdravotní poruchu či nemoc. Z hlediska přístupu k homosexualitě lze naši zem, v porovnání s dalšími státy, považovat za pokrokovou. Například Albánie, Kypr a Moldávie dekriminální homosexualitu až v roce 1995. V témže roce byla homosexualita trestná v polovině států USA.³⁷

2.2 Legislativní rovina

Diskriminace na základě sexuální orientace je zakázána Ústavou ČR v čl. 3 odst. 1, kde je uvedeno: „Zakotvuje rovný přístup k řadě práv bez diskriminace z mnoha konkrétních důvodů nebo i jiného postavení.“³⁸ Tento článek vychází z čl. 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, která je závazná také pro Českou republiku. Je zde uvedeno:

³⁵ BRÁZDA, R. a SCHWAB, J. *Cesta růžového trojúhelníku*. Praha: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-199-3.

³⁶ JANOŠOVÁ, P.: *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Karolinum: Praha, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

³⁷ RUPP, L. J. *Vytoužená minulost*. Praha: One woman press, 2001. ISBN 80-86356-11-6. str. 90.

³⁸ *Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.* [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 1993. [cit. 2019-09-07]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

„Výslovně je diskriminace na základě sexuální orientace zakázána také v právu Evropské unie, a to v čl. 13 Smlouvy o založení ES ve znění Amsterodamské smlouvy z roku 1997.“³⁹

V září roku 2009 vešel v účinnost Antidiskriminační zákon, který mimo jiné zakazuje diskriminaci lidí z důvodu odlišné sexuální orientace. Rovné zacházení zajišťují i zákony týkající se pracovně-právní oblasti. V dalších oblastech, jako je například vzdělání, poskytování zdravotní péče apod., není ochrana proti diskriminaci dostatečně upravena. Za diskriminaci z důvodu sexuální orientace může být podle zákona uložena pokuta až do výše pět tisíc korun.

V souvislosti s homosexualitou je nutné hovořit nejen o diskriminaci, ale také o tzv. hate crimes neboli zločinech z nenávisti. Zde je nutné zmínit pojmy homofobie a transfobie. Homofobie je definována jako odpor vůči osobám s homosexuální orientací. Transfobie je nepřátelský postoj vůči transgenderovým a transsexuálním lidem. V současné době neexistuje statistika, která by uváděla, kolik z těchto zločinů je páčáno proti lidem z LGBT komunity. Je to z toho důvodu, že: „český trestní zákoník nezná speciální skutkovou podstatu trestných činů motivovaných nenávistí k sexuálním menšinám.“⁴⁰ Neexistence statistiky však nevyklučuje fakt, že k útokům na tyto osoby dochází. V praxi se absence této skutkové podstaty projevuje tím, že při vraždě, úmyslném ublížení na zdraví a úmyslném způsobení těžké újmy na zdraví motivované homosexuální orientací jedince není možné udělit pachateli přísnější trest.⁴¹

Výše jsem popsala, jak zákon chrání homosexuály před diskriminací a útoky. V rámci legislativy se však setkávám s řadou zákonů upravující práva homosexuálů. Jedná se zejména o právo homosexuálních párů legalizovat svůj vztah a vychovávat děti. Přístup k legalizaci homosexuálních vztahů je v různý. Stále existují státy, které legalizaci tohoto typu vztahů neumožňují. Na druhou stranu jsou i státy, ve kterých jsou homosexuální manželství rovná těm heterosexuálním (Španělsko, Nizozemí). Většina zemí se vydává cestou tzv. registrovaného partnerství. Do této skupiny patří také Česká republika.⁴²

V České republice byl zákon o registrovaném partnerství přijat v roce 2006. Pro homosexuální páry nepřináší velká zvýhodnění a má význam především symbolický.

³⁹ *Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*. [online]. Štrasburk: Evropský soud pro lidská práva, 2013. [cit. 2019-09-07]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

⁴⁰ *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8. str. 25

⁴¹ *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8. str. 25

⁴² JANOŠOVÁ, P.: *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Karolinum: Praha, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

Od manželství se liší především tím, že postrádá existenci společného jmění partnerů i společný pronájem bytu. Zůstalo také odlišné zacházení v oblasti u daňového práva, práva sociálního zabezpečení, správního práva a celního práva. Osoby nejsou podle zákona v příbuzenském styku, nemají nárok na vdovský a vdovecký důchod. Níže jsou uvedena nejdůležitější práva a povinnosti dle zákona o registrovaném partnerství:⁴³

- partneři mají v partnerství stejné povinnosti a stejná práva;
- o záležitostech partnerského soužití rozhodují oba partneři společně, nedohodnou-li se v podstatných věcech, rozhodne na návrh některého z nich soud;
- partner je oprávněn zastupovat druhého partnera v jeho běžných záležitostech, zejména přijímat za něho běžná plnění;
- mezi partnery je stanovena vyživovací povinnost v takovém rozsahu, aby byla oběma zajištěna stejná hmotná a kulturní úroveň, vyživovací povinnost mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dětí i rodičů⁴⁴

2.3 Homoparentalita

Rodina jako sociální instituce prošla v posledních letech řadou změn a vzdálila se od tradičního modelu rodiny. Stále častěji se můžeme setkat s alternativními rodinami, mezi které patří také rodiny homoparentální – rodiny gayů a lesbiček. Ve většinové společnosti se můžeme setkat spíše s pojmem homosexuální rodiny. Tento pojem však není zcela přesný, na což upozorňuje například Hájková nebo Kolařík. Důvodem je fakt, že homosexuální orientaci mají pouze rodiče a ne ostatní členové rodiny.⁴⁵

Pojem homoparentalita je užíván pro rodičovství gayů a leseb. V podstatě se tedy jedná o výchovu dětí v rodinách homosexuálních partnerů nebo jedinců s homosexuální orientací. Mezi homoparentální rodiny řadíme také různé formy náhradní rodinné péče. Homoparentálními rodinami tedy myslíme rodinné modely nebo domácnosti, ve kterých jsou dospělé osoby s homosexuální orientací a dítě.⁴⁶ Někteří odborníci spojují homoparentalitu s koncepcí „family

⁴³ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2006. [cit. 2019-09-07]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>

⁴⁴ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2006. [cit. 2019-09-07]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>

⁴⁵ HÁJKOVÁ, R. a KOLAŘÍK, M. *Homoparentalita z pohledu gay-lesbické komunity*. In: KOLAŘÍK, M. ed. XIII. národní konference o manželském, partnerském a rodinném poradenství: Partnerství a rodičovství – synergie a konkurence. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-5035-3. str. 27.

⁴⁶ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8. str. 219

od choice“. Jedná se o koncepci, která vychází z přesvědčení, že rodinou je i takové soužití osob, které není založeno na pokrevních svazcích.⁴⁷

Postoje české společnosti k homoparentálním rodinám jsou primárně ovlivněny představou o tom, jak by měla vypadat rodina. Značnou roli v tomto případě hrají také postoje většinové společnosti k homosexualitě. Česká společnost je obecně prezentována jako velmi liberální. Například v roce 2018 se v rámci výzkumu realizovaném Centrem pro výzkum veřejného mínění 75 % dotazovaných vyslovilo pro právo homosexuálů uzavírat manželství.⁴⁸ V případě podpory homosexuálních párů na adopci již není podpora veřejnosti tak jednoznačná. Obecně je však možné konstatovat, že počet lidí, kteří podporují tuto práci narůstá. Například v roce 2008 podporovalo právo na adopci homosexuálů 23 % respondentů a v roce 2018 podporu vyjádřilo 48 % dotazovaných.⁴⁹

Podle Poláškové se otázka rodičovství homosexuálů dostala do povědomí veřejnosti až v posledních letech. Stále je ve většině případů spojena zejména s právem homosexuálů adoptovat dítě. Dané téma je však mnohem komplexnější. V reálném životě totiž existuje mnoho homoparentálních rodin. Přesto se však u řady lidí můžeme setkat s přesvědčením, že homosexualita je neslučitelná s rodičovstvím. To se projevuje například tím, že majoritní společnost o homoparentálních rodinách uvažuje jako o něčem, co by do budoucna mohlo vzniknout. Tyto rodiny však ve společnosti již řadu let fungují.⁵⁰

I přes to naráží gay a lesbické rodiny na řadu problémů. Ty jsou spojeny už se samotným zakládáním rodiny. V České republice například není možné, aby podstoupil lesbický pár umělé oplodnění. V případě gayů není možné využít institutu náhradní matky. Také v běžném životě se rodiny homosexuálů setkávají s řadou problémů. Největším rizikem je nepřijetí ze strany většinové společnosti, které může mít negativní dopad zejména na dítě. Rodiče tak musí řešit zejména to, kdy a jak dítě připravit na možné homofóbní reakce. Dalším problémem je nerovné postavení v rámci sociálního systému. Sociální rodič nemá například právo čerpat ošetřovné. V případě nepředvídatelných situací, jako je například smrt nebo dlouhodobá nemoc jednoho z rodičů, mohou být důsledky na dítě fatální. Neexistuje totiž dostatečná legislativní úprava,

⁴⁷ GIDDENS, A. *The Transformation of Intimacy: Love, Sexuality and Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press, 1992. ISBN 978-08-047-2214-8. str. 49.

⁴⁸ *Roste podpora manželství pro všechny – 5,2 milionu voličů je pro!* [online]. Praha: Jsme fér: Manželství pro všechny, 2019. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/60_procent

⁴⁹ *Tisková zpráva Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – květen 2018* [online]. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2018. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4650/f9/ov180614.pdf

⁵⁰ POLÁŠKOVÁ, E. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5013-6. str. 49.

kteřá by zajistila práva dítěte. Je tedy nezbytné, aby většinová společnost přijala existenci homoparentálních rodin jako fakt a na danou situaci reagovala.⁵¹

2.4 Homosexualita a dospívání

Období dospívání je z psychologického hlediska problematické stanovit, protože se jedná o velmi individuální záležitost. Z právního pohledu je dospívání ukončeno 18. rokem života. Během tohoto životního období se oslabuje vliv rodičů a dítě si vytváří vlastní identitu. To se týká také jeho sexuální identity. Lidé v okolí dospívajícího provádějí tzv. sociální kontrolu. Dohlížíjí na to, zda proces probíhá podle jejich hodnot a požadavků. Pokud jedinec dospěje k poznání, že je homosexuální, může být jeho coming-out výrazně těžší, pokud se těmto hodnotám a požadavkům vymyká.⁵²

Jak bylo výše uvedeno, první se dostavuje vnitřní coming out. Jedná se o období, kdy si jedinec uvědomuje svoji odlišnost. V průběhu vnitřního coming-outu se jedinec identifikuje sám se sebou. Po dokončení tohoto procesu přichází coming-out vnější, který je podstatně náročnější. „*Veřejný coming out vyžaduje velkou míru osobní statečnosti a síly, zároveň časté či neustálé vydávání se všanc ostatním, s nimiž přichází jedinec do kontaktu.*“⁵³ Veřejný coming-out je však nutný, protože žijeme v heteronormativní společnosti, která vyžaduje určité stereotypní chování. Pro zachování duševního zdraví homosexuála je nezbytné se těmto stereotypům vymanit. Dalším úskalím je skutečnost, že veřejný coming-out zajítereje i lidí, kterým tzv. „do toho nic není“. Tetička se ptá, jestli už má chlapec děvče. Kolegyni se ptá kolegyně, jestli už má děti a s kým pojede na dovolenou. Je samozřejmě možné na tyto otázky neodpovídat. Člověk se tak stává do jisté míry asociálním a narušuje to jeho vztahy s okolím.⁵⁴

Nejtěžší bývá coming-out před rodiči. Zejména před otci, pokud se jedná o syny. Jsou zaznamenány případy, kdy dospívající děti byly rodiči pro své přiznání umístěny do dětských domů. Objevily se i případy, kdy rodiče vytvořili natolik nesnesitelné domácí prostředí, že děti utekly z domova.⁵⁵

⁵¹ KUTÁLKOVÁ, P. *Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi*. Praha: Prague Pride, 2015. ISBN 978-80-260-9143-1. str. 7-8.

⁵² JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

⁵³ SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1. str. 80.

⁵⁴ SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1. str. 80.

⁵⁵ *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. Brno: C-Press, 2014. ISBN 978-80-264-0290-9.

V souvislosti s touto problematikou je nutné zmínit také pojem sekundární coming-out. Jedná se o proces, kterým prochází osoby blízké homosexuálním jedincům.⁵⁶ Termín coming-out je namístě, protože většina rodičů pracuje s představou, že je jejich dítě heterosexuální. Jejich představy o budoucím životě dítěte jsou z velké části narušeny, s čímž se musejí vyrovnat. Navíc i rodiče pracují se zažitými stereotypy, což jim jejich situaci neusnadňuje. Často se u rodičů dostavuje zklamání a lítost z toho, že se nestanou prarodiči. V řadě případů mají rodiče strach, že to bude mít jejich dítě v životě těžší než majorita a neví si rady s tím, jak mu situaci ulehčit. Existuje několik rad a doporučení, jak dítěti pomoci vyrovnat se s odlišnou sexuální orientací. Jedná se o následující principy:⁵⁷

- Dospívající by měl mít o své odlišnosti znalosti a vědomosti, tím bourá stereotypy a přestává mít strach z neznámého.
- Situaci ulehčuje blízký vztah s LGBT osobou, který outujícím ukazuje, že tito lidé žijí standardním způsobem života.
- Důležité je také hledat LGBT osoby ve veřejných sférách života. Chlapci se upínají na homosexuální sportovce a politiky, tedy muže, kteří zastávají typické mužské profese. Tím opět dochází k bourání stereotypu o zženštilosti.
- Nejdůležitější je, aby se jedinec neupínal na to, že je odlišný kvůli své sexuální orientaci. Sexuální orientace je jen jednou z mnoha složek osobnosti a individuality. „Outující“ by se tedy měli zaměřovat i na další složky své osobnosti a všestranně se rozvíjet.

Společnost o homoparentálních rodinách uvažuje jako o něčem, co by do budoucna mohlo vzniknout. Tyto rodiny však ve společnosti již řadu let fungují.⁵⁸

I přes to naráží gay a lesbické rodiny na řadu problémů. Ty jsou spojeny už se samotným zakládáním rodiny. V České republice například není možné, aby podstoupil lesbický pár umělé oplodnění. V případě gayů není možné využít institutu náhradní matky. Také v běžném životě se rodiny homosexuálů setkávají s řadou problémů. Největším rizikem je nepřijetí ze strany většinové společnosti, které může mít negativní dopad zejména na dítě. Rodiče tak musí řešit především to, kdy a jak dítě připravit na možné homofóbní reakce. Dalším problémem je nerovné postavení v rámci sociálního systému. Sociální rodič nemá například právo čerpat ošetřovné. V případě nepředvídatelných situací, jako je například smrt nebo dlouhodobá nemoc

⁵⁶ SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1. str. 81.

⁵⁷ *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. Brno: C-Press, 2014. ISBN 978-80-264-0290-9.

⁵⁸ POLÁŠKOVÁ, E. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5013-6. str. 49.

jednoho z rodičů, mohou být důsledky na dítě fatální. Neexistuje totiž dostatečná legislativní úprava, která by zajistila práva dítěte. Je tedy nezbytné, aby většinová společnost přijala existenci homoparentálních rodin jako fakt a na danou situaci reagovala.⁵⁹

⁵⁹ KUTÁLKOVÁ, P. *Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi*. Praha: Prague Pride, 2015. ISBN 978-80-260-9143-1. str. 7-8.

3. Praktická část

V této části práci popisují provedený výzkum a následnou komparaci získaných dat.

3.1 Cíle a výzkumné otázky praktické části

Hlavní cíl: Zjistit míru tolerance k homosexualitě u mládeže ze dvou vybraných škol (z gymnázia a odborného učiliště).

Hlavní výzkumná otázka: Jaká je míra tolerance žáků vybraných SŠ. Může typ školy ovlivnit postoj k lidem s odlišnou sexuální orientací?

Dílčí cíl č. 1: Má typ školy vliv na informovanost studentů o homosexualitě?

Dílčí výzkumná otázka č. 1: Může informovanost studentů o homosexualitě souviset s typem školy?

3.2 Metoda výzkumu

Za účelem dosažení výše zmíněného cíle bude využit kvantitativní výzkum. V rámci kvantitativního výzkumu byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Důvodem je skutečnost, že tato metoda umožňuje nashromáždit velký počet dat za poměrně malé časové období a při nízkých nákladech.

3.2.1 Dotazníkové šetření

Na základě nastudovaných informací byl připraven dotazník, který obsahuje 19 otázek. Z toho čtyři otázky jsou polootevřené a patnáct otázek je uzavřených. Je zde i prostor pro volné vyjádření k tématu. Poslední otázka je otevřená. Účelem zařazení této otázky byla snaha poskytnout respondentům prostor pro vyjádření vlastního názoru na sledovanou problematiku. Nevyplněný dotazník je součástí přílohy č. 1, ukázka vyplněných dotazníků v další příloze č. 2

3.2.2 Charakteristika respondentů

Cílovou skupinou dotazníkového šetření je mládež ve věku od 15 do 19 let. Jednalo se tedy o osoby, které navštěvují instituce působící na úrovni středoškolského vzdělávání. Dále bylo rozhodnuto, že bude výzkum realizován ve vybrané lokalitě. Konkrétně se jednalo o město Varnsdorf, které leží v Ústeckém kraji. Osloveny byly dvě školy – gymnázium a učiliště (více informací k těmto školám bude uvedeno v následující části). Cílem bylo

porovnat získané informace a zjistit tak vzájemnou souvislost mezi informovaností a názory mládeže na homosexualitu a typem vzdělávací instituce, kterou navštěvují. Jak již bylo výše uvedeno, dotazník je zaměřen na postoje mládeže ze dvou různých škol k osobám s minoritní sexuální orientací v naší společnosti.

Dotazníkové šetření probíhalo na dvou středních školách ve Varnsdorfu. Důvodem byla zejména snaha provést v rámci šetření komparaci dvou typů škol a najít souvislost mezi informovaností a postoji žáků a typem školy, který studují. Do výzkumu se zapojilo Biskupské gymnázium Varnsdorf a Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola služeb a cestovního ruchu.

K oslovení škol došlo na počátku telefonicky. Kontaktován byl ředitel školy, kterému byl vysvětlen účel výzkumu a nastíněn jeho průběh. Následovalo osobní setkání s vedením školy a učitelem, v jehož hodině byl poté výzkum realizován. Cílem setkání bylo naplánovat vlastní průběh šetření. Ve chvíli, kdy byly dohodnuty detaily průběhu vlastního průzkumu, bylo možné přistoupit k práci s žáky. Žákům byl vysvětlen účel výzkumu. Byli ujištěni, že jejich odpovědi budou zcela anonymní a budou využity pouze za účelem zpracování závěrečné práce v rámci studia na vysoké škole. Následně byli seznámeni s pravidly pro vyplnění dotazníku a byl jim určen časový limit pro vyplnění dotazníku.

Biskupské gymnázium Varnsdorf patří mezi víceletá gymnázia. To znamená, že zde studují žáci ve věku odpovídajícím II. stupni základní školy a střední školy. Zřizovatelem školy je Litoměřická diecéze. Tato škola byla do výzkumu vybrána, aby bylo možné zjistit, do jaké míry má na informovanost a názory žáků vliv jejich náboženské vyznání. Předpokládám totiž, že do této školy bude chodit více žáků s konkrétním náboženským vyznáním, než je tomu v případě jiných škol. Škola je v rámci výuky orientována spíše obecně. Také v tomto případě je kladen důraz na rozvoj klíčových dovedností žáků. Mimo to má škola silně rozvinutý systém prevence sociálně patologických jevů. Zaměřuje se zejména na problematiku kyberšikany. V rámci výzkumu byli osloveni žáci kvinty a sexty. Důvodem volby těchto tříd byla skutečnost, že odpovídají 1. a 2. ročníku střední školy. Bylo tedy zajištěno, že se výzkumu zúčastní žáci stejného věku, jako je tomu v případě druhé zvolené školy. Pro získání souhlasu k provedení průzkumu v této škole bylo nutné získat nejen souhlas od vedení školy, ale také od rady rodičů. Výzkum byl proveden v čase projektového dne.

Druhou školou byla Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola služeb a cestovního ruchu, Varnsdorf. Jedná se o vzdělávací instituci, která nabízí řadu vzdělávacích oborů. V současné době zde studuje více než 4 000 studentů. Škola nabízí 14 studijních oborů zakončených maturitní zkouškou a 15 učebních oborů. Pro zájemce

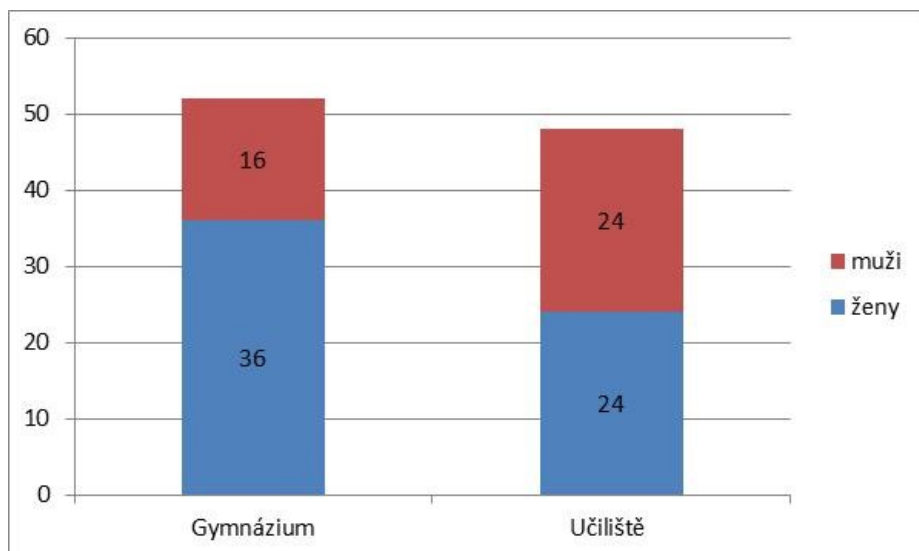
o nadstavbové studium jsou připraveny 2 dvouleté nadstavbové obory. Škola dále nabízí také osm studijních programů v rámci vyššího odborného vzdělávání. Součástí činnosti školy je také zajištění nabídky kurzů celoživotního vzdělávání. V rámci dotazníkového šetření byli osloveni pouze studenti učebních oborů. Jak již bylo výše uvedeno, škola nabízí 15 učebních oborů, které studuje téměř 1 000 žáků. Vedení školy klade důraz na rozvoj klíčových kompetencí žáků. Zvýšená pozornost je věnována propojení teoretických vědomostí s praxí. Dotazníkové šetření bylo realizováno v rámci učebních oborů Kuchařské práce, Zednické práce a Zahradník-sadař u studentů, kteří docházeli do prvního a druhého ročníku. Tito žáci byli osloveni, protože v prvních dvou ročnících jsou do výuky zařazeny také obecné předměty v oblasti společenských věd. Právě v nich se učitelé věnují problematice sexuality, sexuální orientace a diskriminace. V posledním ročníku je výuka orientovaná spíše odborně. S žáky v této skupině bylo nutno více spolupracovat a během vyplňování zodpovídat časté dotazy směřující k úplnému pochopení smyslu otázek.

3.3 Výsledky a komparace dat

V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno celkem 173 osob (86 žáků učebních oborů a 87 žáků gymnázia). Vrátilo se celkem 106 (61 %) vyplněných dotazníků, ale 6 jich bylo z důvodů absence velkého množství odpovědí vyřazeno. Výzkumný vzorek byl tedy nakonec tvořen 100 respondenty. Jednalo se o 48 (48 %) žáků učebních oborů a 52 (52 %) žáků gymnázia. Ve většině případů se jednalo o ženy 60 (60 %). Většina dotazovaných žen studovala na gymnáziu. Zastoupení žen a mužů na učilišti bylo stejné. Detailní informace o struktuře respondentů podle pohlaví a typu navštěvované školy naleznete v grafu č. 1 níže.

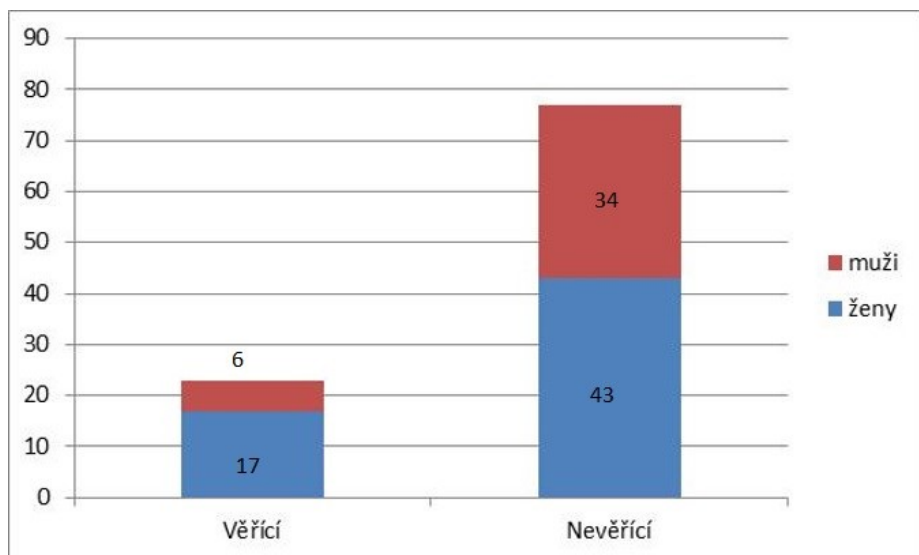
V tabulkách dále jsou k popisu jednotlivých skupin respondentů použity zkratky. Jedná se o následující zkratky:

- G/V: žák gymnázia hlásící se k určitému náboženskému vyznání;
- G/N: žák gymnázia bez náboženského vyznání;
- U/V: žák učebního oboru hlásící se k určitému náboženskému vyznání;
- U/N: žák učebního oboru bez náboženského vyznání.

Graf 1 Struktura respondentů podle pohlaví a typu navštěvované školy

Dále bylo v otázce č. 3 zjišťováno, jaké je náboženské vyznání respondentů. Nebylo při tom zjišťováno, o jaké vyznání se jedná, ale pouze o to, zda je daná osoba věřící či nikoliv. Za věřícího se označilo 23 (23 %) osob. Z toho bylo 17 (74 %) žen a 6 (26 %) mužů. Ve všech případech se k určitému náboženskému vyznání přihlásili studenti Biskupského Gymnázia. Detailní informace o struktuře respondentů podle pohlaví a typu navštěvované školy naleznete v grafu č. 2 níže.

Graf 2 Struktura respondentů podle pohlaví a náboženského vyznání

V další otázce č.4 bylo zjišťováno, zda respondenti znají definici pojmu homosexualita. Za tímto účelem měli dotazovaní určit o jaký typ vztahu se jedná. Při výběru z předložených

možností měli dotazovaní určit, že se jedná o vztah mezi dvěma muži nebo dvěma ženami. Správně odpovědělo 79 (79 %) dotazovaných.

Celkem 20 (20 %) osob uvedlo, že se jedná pouze o vztah mezi dvěma muži. Tímto způsobem nejčastěji chybovali žáci učiliště. V případě dívek se chyba objevila sedmkrát a v případě chlapců devětkrát. Pokud se zaměříme na žáky studující gymnázium, zjistíme, že se chyb častěji dopouštěli osoby věřící. Chybu udělala jedna věřící dívka a dva věřící chlapci. Ani jedna z nevěřících dívek studujících gymnázium neudělala chybu. V případě chlapců se chyba objevila jednou. Jeden z respondentů určil, že jde o vztah mezi dítětem a dospělým. Detailní informace o správnosti odpovědí jednotlivých skupin respondentů jsou uvedeny v tabulce č. 1 níže. Odpovědi jsou v tabulce rozděleny podle různých kritérií – pohlaví, typ navštěvované školy a toho, zda se respondenti hlásili k určitému náboženskému vyznání nebo nikoliv.

Tabulka 1 Odpovědi respondentů na otázku č. 4. Homosexualita je intimní vztah mezi?

Pohlaví Škola / víra	Ženy				Muži				Celkem
	G/V	G/N	U/V	U/N	G/V	G/N	U/V	U/N	
Dvěma ženami	16	19	0	17	4	9	0	14	79
Dvěma muži	17	19	0	24	6	10	0	23	99
Mužem a ženou	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mezi dítětem a dospělým	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Seniorem a výrazně mladší osobou	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Člověkem a zvířetem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Děťmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nevím	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Správné odpovědi	79								79
Špatné odpovědi	21								21
Celkem	100								100

V následující otázce č. 5 bylo zjišťováno, zda dotazovaní znají ze svého okolí někoho s homosexuální orientací. Z toho 41 (41 %) dotazovaných uvedlo, že ve svém okolí neměli nikoho s homosexuální orientací. Takto nejčastěji odpovídaly věřící žákyně gymnázia a chlapci,

kteří studovali na učilišti. Celkem 34 (34 %) osob odpovědělo, že si nejsou jisti, zda někoho takového znají. Celkem 25 (25 %) respondentů někoho s homosexuální orientací znalo. Detailní informace o odpovědích jednotlivých skupin respondentů jsou uvedeny níže v tabulce č. 2.

Tabulka 2 Odpovědi respondentů na otázku č. 5. Znáte ve svém okolí někoho s homosexuální orientací? (např. spolužáci, sousedé, rodina ...)

Pohlaví	Ženy				Muži				Celkem
	G/V	G/N	U/V	U/N	G/V	G/N	U/V	U/N	
Škola / víra									
Ano	2	8	0	6	1	3	0	5	25
Ne	12	4	0	8	3	4	0	10	41
Nejsem si jistý	3	7	0	10	2	3	0	9	34
Celkem	60				40				100

Dále bylo zjišťováno, a to otázkou č. 6, zda dotazovaní vnímají homosexualitu jako úchylku. V tomto případě byly názory dotazovaných vcelku vyrovnané. Celkem 36 (36 %) osob nevnímalo homosexualitu jako úchylku. Na druhou stranu ji 35 (35 %) respondentů jako úchylku vnímalo. Počty jsou tedy velmi vyrovnané. Zbytek 29 (29 %) osob označil možnost „nevím“. Zde je podle mého názoru zajímavé zaměřit se na to, do jaké míry jsou názory žáků ovlivněny jejich náboženskou vírou a vzděláním. Většina věřících byla přesvědčena, že je homosexualita úchylka. Takto odpovědělo celkem 17 (74 %) dotazovaných věřících. V této skupině uvedly pouze 2 (9 %) osoby, že se o úchylku nejedná. Zbývající 4 (17 %) osoby označily možnost nevím. V případě nevěřících vnímalo homosexualitu jako úchylku 18 (23 %) dotazovaných nevěřících. Jako něco zcela normálního vnímalo homosexualitu 34 (44 %) nevěřících osob. Celkem 25 (33 %) nevěřících osob nebylo schopno odpovědět. Je tedy zjevné, že věřící respondenti mají větší tendenci nahlížet na homosexualitu jako na úchylku. Dále byl zjišťován vliv vzdělání. V tomto případě byly sledovány pouze odpovědi nevěřících osob. V obou případech byli žáci přesvědčeni, že homosexualita není úchylka. Takto odpovědělo 15 (52 %) studentů gymnázia a 19 (40 %) studentů učiliště. Jako úchylku vnímalo homosexualitu 5 (17 %) studentů gymnázia a 13 (27 %) studentů učiliště. V tomto případě je pro žáky s vyšším vzděláním homosexualita častěji něčím přirozeným, než je tomu v případě jejich kolegů z učilišť. Obecně platí, že je vnímání homosexuality jako úchylky ovlivněno hlavně náboženským vyznáním. Z tohoto důvodu je níže pro ilustraci vložena tabulka č. 3 zobrazující vliv náboženského vyznání na to, zda je homosexualita vnímána jako úchylka.

Tabulka č. 3 Odpovědi respondentů na otázku Vnímáte homosexualitu jako úchylku?

Pohlaví	Ženy				Muži				Celkem
	G/V	G/N	U/V	U/N	G/V	G/N	U/V	U/N	
Škola / víra									
Ano	13	2	0	2	4	3	0	11	35
Ne	1	13	0	12	1	2	0	7	36
Nevím	3	4	0	10	1	5	0	6	29
Celkem	60				40				100

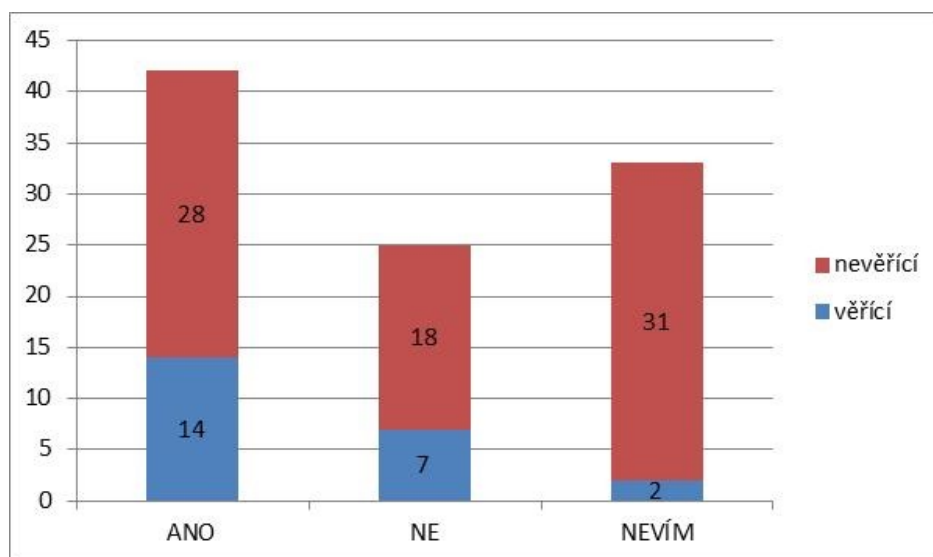
Poté bylo zjišťováno v otázce č. 7, do jaké míry si dnešní mládež uvědomuje, že homosexualita je záležitost vrozená, nikoli postojová. V rámci této otázky bylo respondentům nabídnuto celkem šest možností, jak „vzniká“ homosexualita. Většina dotazovaných 58 (58 %) respondentů, uvedla, že se jedná o vrozenou záležitost. Jako dědičnou označilo homosexualitu 14 (14 %) dotazovaných. Takto se vyjádřili nejčastěji žáci učilišť. Jako rozmar vnímalo homosexualitu 13 (13 %) osob. Takto odpověděly 3 (3 %) věřící osoby. Odpovědělo tak také 5 (5 %) nevěřících studentů gymnázia a 5 (5 %) studentů učiliště. Na vliv výchovy upozornilo celkem 6 (6 %) respondentů. Také v tomto případě šlo většinou o žáky učilišť. Vliv prostředí vnímá jako rozhodující 5 (5 %) osob. Jednalo se pouze o studenty učilišť. Podle 4 (4 %) žáků učiliště může být homosexualita způsobena kontaktem s homosexuální osobou. Detailní informace jsou uvedeny v tabulce č. 4.

Tabulka 4 Odpovědi respondentů na otázku č. 7. Myslíte si, že homosexualita je?

Pohlaví	Ženy				Muži				Celkem
	G/V	G/N	U/V	U/N	G/V	G/N	U/V	U/N	
Škola / víra									
Vrozená	13	14	0	11	4	6	0	10	58
Dědičná	2	1	0	5	1	1	0	4	14
získaná výchovou	0	0	0	3	0	1	0	2	6
vlivem prostředí	0	0	0	2	0	0	0	3	5
kontaktem s homosexuální osobou	0	0	0	0	0	0	0	4	4
jde pouze o rozmar	2	2	0	5	1	3	0	0	13
Jiná možnost (uved'te jaký)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	60				40				100

S výše uvedenou otázkou souvisí také otázka č. 8, zda si respondenti myslí, že se dá homosexualita vyléčit. Celkem 42 (42 %) dotazovaných bylo přesvědčeno, že je možné homosexualitu vyléčit. Podle 25 (25 %) respondentů není homosexualita léčitelná.

Zbytek 33 (33 %) nebyl schopen na otázku odpovědět. Toto zjištění je dle mého názoru alarmující. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 3

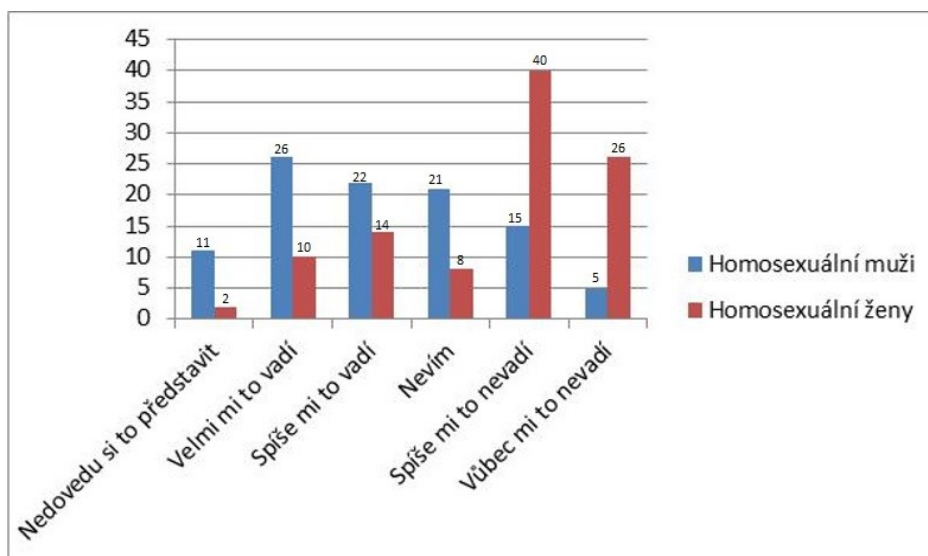
Graf 3 Odpovědi respondentů na otázku č. 8. Domníváte se, že lze homosexualitu vyléčit?

Následně byly zjišťovány otázkou č. 10 rozdíly v tom, jakým způsobem vnímají respondenti homosexualitu u mužů a žen. Respondenti měli uvést, zda jim homosexualita u mužů a žen vadí či nikoliv. Až 44 (44 %) dotazovaných uvedlo, že jim homosexualita vadí v podstatě u všech bez ohledu na pohlaví. Z toho bylo 18 (78 %) věřících a 26 (22 %) nevěřících. Je tedy zjevné, že homosexualitu odmítají spíše osoby, které se hlásí k určitému náboženskému vyznání. Pokud se zaměříme na odlišnosti v tom, jak vnímají homosexualitu muži a ženy, nezjistíme výrazné rozdíly. Homosexualita vadila 26 (43 %) ženám a 18 (45 %) mužům ze všech dotazovaných. Rozdíly jsou tedy minimální. Muži byli více tolerantní k homosexualitě žen a naopak méně tolerantní k homosexualitě u mužů. V případě rozdílů mezi studenty gymnázia a učiliště je zjevné, že homosexualita vadí spíše žákům učebních oborů. Takto odpovědělo 50 (50 %) respondentů. Studenti gymnázia se takto vyjádřili v 10 (36 %) případech. Žákům učilišť méně vadí homosexualita u žen. Nenašel se ani jeden student učiliště, kterému by nevadila homosexualita u mužů. Detailní informace jsou uvedeny v tabulce č. 5 níže.

Tabulka 5 Odpovědi respondentů na otázku č. 10. Označte, jak vnímáte homosexualitu u mužů a žen?

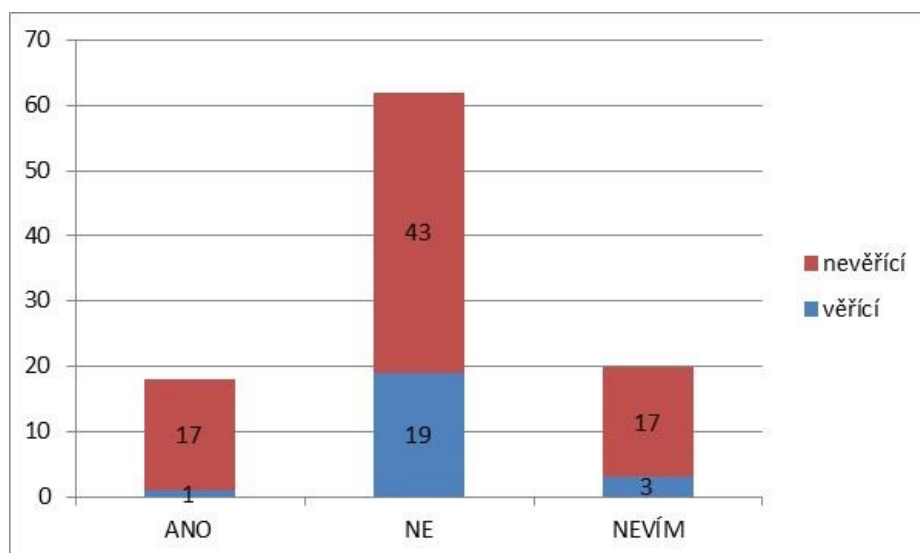
Pohlaví	Ženy				Muži				Celkem
	G/V	G/N	U/V	U/N	G/V	G/N	U/V	U/N	
Škola / víra									
Nevadí mi to u žen, u mužů ano	1	2	0	4	1	1	0	7	16
Nevadí mi to u mužů u žen ano	0	1	0	0	0	1	0	0	2
Nevadí mi to u nikoho	0	15	0	2	1	4	0	3	25
Vadí mi to u všech	14	1	0	11	4	1	0	13	44
Nemám na to názor	2	0	0	7	1	2	0	1	13
Jiná možnost	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	60				40				100

Na tuto otázku navazovaly další dvě otázky č.15 a č.16 , které zjišťovaly, jak by respondenti reagovali, kdyby na ulici potkali líbající se pár (dva muže nebo dvě ženy). Také v tomto případě bylo cílem zjistit, jaké jsou odlišnosti ve vnímání homosexuality mužů a žen. Odpovědi na tyto otázky jasně ukázaly, že mezi respondenty převládá větší tolerance k homosexualitě u žen. Celkem 48 (48 %) dotazovaných uvedlo, že by jim vadilo na ulici potkat líbající se muže. Líbající ženy by vadily 24 (24 %) dotazovaným. Pro ilustraci je v grafu č. 4 níže uvedeno porovnání toho, jaké jsou rozdíly ve vnímání homosexuality u mužů a žen.

Graf 4 Odpovědi respondentů na otázku č. 15 a č. 16 Rozdíly v přístupu respondentů k líbajícímu se páru mužů či žen

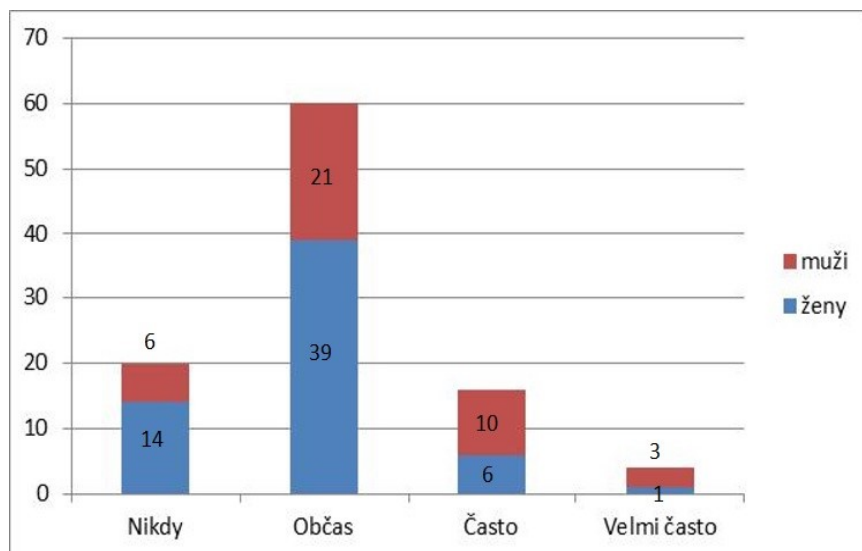
Dále bylo zjišťováno otázkou č. 9 a graf č. 5, zda respondenti podporují právo na registrované partnerství homosexuálů a adopci dětí. Vzhledem k odpovědím na otázku uvedenou výše není překvapením, že 62 (62 %) dotazovaných toto právo nepodporuje, z toho bylo 19 (19 %) věřících osob. Respondenti, kteří se nehlásili k žádnému náboženskému vyznání, nepodporovali tato práva homosexuálů ve 43 (43 %) případech. Právo uzavírat registrované partnerství a adoptovat děti podporovalo 18 (18 %) dotazovaných, kromě jednoho případu šlo o nevěřící. Dále bylo zjišťováno, jaké jsou rozdíly v názorech studentů gymnázia a učiliště. Také v tomto případě byli do komparace zařazeni pouze nevěřící respondenti. Právu na registrované partnerství a adopci byli nakloněni studenti gymnázia ve 13 (13 %) dotazovaných. V případě žáků učilišť se jednalo o 5 (5 %) osob. Odpověď nevím označilo 20 (20 %) dotazovaných.

Graf 5 Odpovědi respondentů na otázku č. 9. Mají mít homosexuálně orientovaní lidé žijící v registrovaném partnerství právo na adopci dětí?

Další otázka č. 11 se zaměřovala na to, jak často používají respondenti homo-ofenzivní urážky. Celkem 20 (20 %) dotazovaných uvedlo, že je nikdy nepoužívá. Většina respondentů 60 (60 %) dotazovaných používá tyto urážky občas. Často takto mluví 16 (16 %) oslovených a velmi často 4 (4 %) dotazovaní. Při komparaci jsem zkoumala rozdíly mezi muži a ženami. Muži používají tento typ urážek častěji 10 (25 %) oslovených mužů a velmi často 3 (7 %) oslovení muži, často 15 (10 %) oslovených žen a velmi často 1 (1 %) oslovená žena. Ženy takto hovoří občas v 39 (65 %) případech a nikdy v 14 (22 %) případech. Znatelné jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími respondenty. Věřící tento typ nadávek používají minimálně. Občas používá 7 (22 %) věřících dotazovaných. Větší tendenci používat

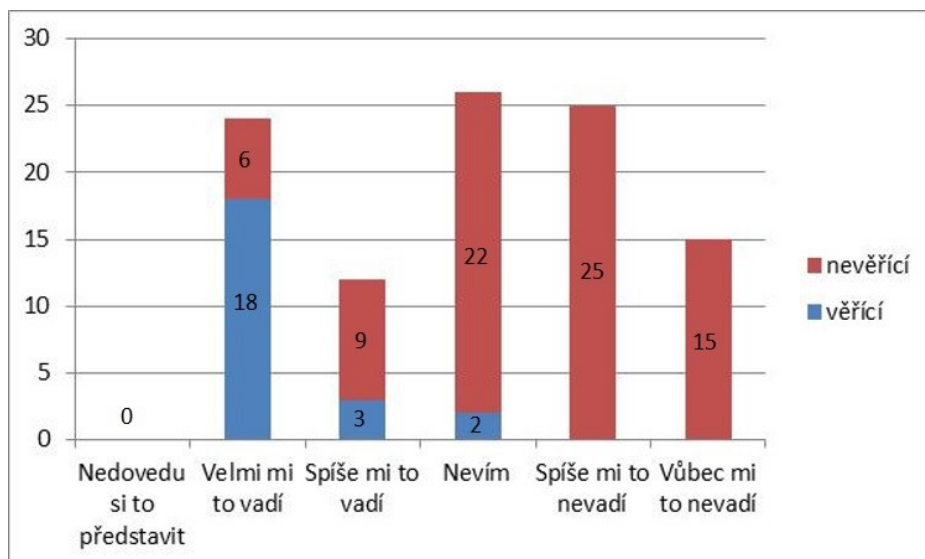
homo-ofenzivní urážky mají žáci učebních oborů. Ti je často používají v 14 (29 %) případech a velmi často ve 4 (8 %) případech. Studenti gymnázia nejčastěji uvedli, že tyto nadávky užívají občas 26 (89 %), dotazovaných. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 6 níže.

Graf 6 Odpovědi respondentů na otázku č. 11. Používáte homo-ofenzivní urážky v běžném hovoru?

V následujícím souboru otázek bylo zjišťováno, jak by žáci jednali ve vybraných situacích. V prvním případě se jednalo o situaci u otázky č. 12, kdy dítě zjistí, že je jeho rodič homosexuál. Všem 94 (94 %) dotazovaných by to velmi vadilo. Zbytku 5 (5 %) by to spíše vadilo. Jeden 1 (1 %) dotazovaný uvedl, že neví, jak by zareagoval.

Více tolerance dotazovaní projevili v případě homosexuality kamaráda v otázce č. 13. Ta by vadila 21 (21 %) respondentů. Celkem 24 (24 %) uvedlo, že by jim to velmi vadilo, a 12 (12 %) uvedlo, že by jim to spíše vadilo. 24 (24 %) by nevěděl, jak by v takové situaci zareagoval. Homosexuální orientace by nevadilo 40 (40 %) respondentů. V tomto případě nehrálo výraznou roli, zda se jednalo o dívky či chlapce, studenty gymnázia či učiliště. Rozdíly jsou minimální. Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 7 níže.

Graf 7 Odpovědi respondentů na otázku č. 13. O svém dobrém kamarádovi/kamarádce se dozvíte, že je homosexuálně orientovaná, jaký máte na to názor?

Tabulka č. 6 Myslíte si, že pokud by se váš spolužák či spolužačka přiznala k homosexualitě, způsobilo by jim to potíže v kolektivu?

S danou otázkou souvisí také názory žáků na to, zda by bylo přiznání k homosexualitě spojeno s určitými problémy v kolektivu, otázka č.17. Většina dotazovaných 69 (69 %) byla přesvědčena, že tomu tak je. Tento názor sdílely prakticky všechny skupiny bez ohledu na to, zda se jednalo o věřící či nevěřící, muže či ženy, studenty gymnázia či učiliště. Pouze 17 (17 %) dotazovaných bylo přesvědčeno, že by potíže nevznikly. Jednalo se hlavně o studenty gymnázia bez náboženského vyznání. Podklady jsou uvedeny níže v tabulce č. 6.

Pohlaví	Ženy				Muži				Celkem
	G/V	G/N	U/V	U/N	G/V	G/N	U/V	U/N	
Škola / víra									
Určitě ano	5	3	0	10	1	2	0	17	38
Spíše ano	7	5	0	11	2	3	0	3	31
Spíše ne	3	6	0	1	2	3	0	1	16
Určitě ne	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Nevím	2	4	0	2	1	2	0	3	14
Celkem	60				40				100

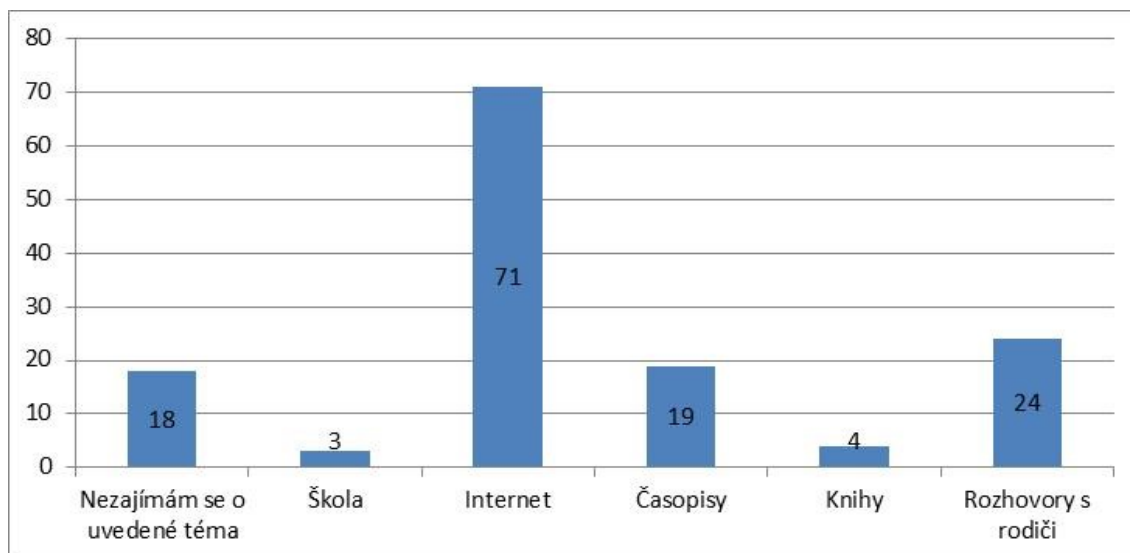
V souvislosti s tím bylo zjišťováno otázkou č. 14, zda by jim vadilo být v jedné místnosti s kamarádem či kamarádkou, kteří jsou homosexuálně orientováni. V tomto případě by většině

dotazovaných takováto situace nevadila. Celkem 43 (43 %) respondentům by taková situace spíše nevadila a 26 (26 %) by určitě nevadila. S kamarádem s homosexuální orientací by v místnosti nezůstalo 8 (8 %) dotazovaných. Ve všech případech se jednalo o věřící osoby. Tabulka č. 7 níže.

Tabulka č. 7 Vadilo by vám být o samotě s kamarádem či kamarádkou, o které víte, že je homosexuálně orientovaná?

Pohlaví	Ženy				Muži				Celkem
	G/V	G/N	U/V	U/N	G/V	G/N	U/V	U/N	
Škola / víra									
Určitě ano	1	0	0	0	1	0	0	0	2
Spíše ano	5	0	0	0	1	0	0	0	6
Spíše ne	11	9	0	9	4	5	0	5	43
Určitě ne	0	10	0	5	0	5	0	6	26
Nevím	0	0	0	9	0	0	0	12	21
Nedovedu si to představit	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Celkem	60				40				100

Na konec dotazníku byly umístěny otázky, které se zaměřovaly na to, jak jsou respondenti o problematice odlišné sexuální orientace informováni. V otázce č.18 měli respondenti vybírat ze škály od 1 – maximálně informovaný do 5 – minimálně informovaný. Většina dotazovaných měla pocit, že má dostatek informací o daném tématu. Celkem 39 (39 %) respondentů uvedlo, že je informováno o daném tématu maximálně a 38 (38 %) respondentů má dostatek informací. Poměrně dost dotazovaných 19 respondentů (19 %) mělo pocit, že se na škále nachází přesně uprostřed. Nedostatečnou informovanost pocítovali 4 (4 %) dotazovaní. Žádný z respondentů nevedl, že by mu informace zcela scházely. V následující otázce č.19 bylo zjišťováno, kde respondenti čerpají informace o homosexualitě. V tomto případě mohli dotazovaní volit více možností, z toho důvodu není uveden procentuální poměr. Celkem 18 x bylo označeno, že dotazované dané téma nezajímá. 71 x bylo označeno, že nejčastějším zdrojem informací byl internet. Dalším významným zdrojem informací byly rozhovory s rodiči(24 odpovědi), časopisy (19 odpovědi). Detailní informace jsou uvedeny v grafu č. 8 níže.

Graf 8 Odpovědi respondentů na otázku č. 19. Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace o homosexualitě

3.4 Vyhodnocení cílů, diskuze, komparace dat a doporučení pro praxi

Hlavní cíl: Zjistit míru tolerance k homosexualitě u mládeže ze dvou vybraných škol (z gymnázia a odborného učiliště).

Hlavní výzkumná otázka: Jaká je míra tolerance žáků vybraných SŠ? Může typ školy ovlivnit postoj k lidem s odlišnou sexuální orientací?

Celkem v šesti otázkách byla zjišťována tolerance dotazovaných k homosexualitě. V případě, že dotazovaný uvedl odpověď nevím/nemám na to názor, nebyla tato odpověď zahrnuta do dat k porovnání.

Vyhodnocení je možné vidět v tabulce č. 8.

Tabulka č. 8 Odpovědi respondentů týkající se otázky tolerance k homosexualitě

OTÁZKA	GYMNAZIUM		UČILIŠTĚ	
	tolerantní odpověď	netolerantní odpověď	tolerantní odpověď	netolerantní odpověď
Mají mít homosexuálně orientovaní lidé žijící v registrovaném partnerství právo na adopci dětí? (otázka č.9)	13 (30%)	30 (70%)	5 (14%)	32 (86%)
Označte jak vímáte homosexualitu u mužů a žen? (otázka č.10)	20 (43%)	27 (57%)	5 (13%)	35 (87%)
Jeden z rodičů se přiznává k homosexuální orientaci, jaká by byla vaše reakce? (otázka č.12)	0 (0%)	52 (100%)	0 (0%)	47 (100%)
O svém dobrém kamarádovi/kamarádce se dozvíte, že je homosexuálně orientovaná, jaký na to máte názor? (otázka č.13)	22 (46%)	26 (54%)	18 (64%)	10 (36%)
Vadilo by vám být o samotě s kamarádem či kamarádkou, o které víte, že je homosexuálně orientovaná? (otázka č.14)	44 (85%)	8 (15%)	25 (100%)	0 (0%)
Myslíte si, že pokud by se váš spolužák či spolužačka přiznala k homosexualitě, způsobilo by jim to potíže v kolektivu? (otázka č.17)	15 (35%)	28 (65%)	2 (5%)	41 (95%)
CELKEM	114 (40%)	171 (60%)	55 (25%)	165 (75%)

Na gymnáziu bylo 114 odpovědí definováno jako tolerantní a 171 odpovědí bylo definováno jako netolerantní. Na učilišti bylo tolerantních odpovědí 55 a netolerantních 165. Za povšimnutí stojí otázka č. 12 „Jeden z rodičů se přiznává k homosexuální orientaci, jaká by byla vaše reakce?“. Na tuto otázku kromě jediné odpovědi „nevím“ se všichni dotazovaní bez rozdílu typu školy či pohlaví shodli na netolerantní odpovědi. Tato otázka výrazně ovlivnila celkové výsledky tolerance homosexuality. Nejde tak přímo definovat, zda jde o netoleranci či spíše o idealistický pohled na rodiče. Pokud tuto otázku nezahrnu do celkového vyhodnocení dat, výsledky se liší (tabulka č. 9).

Tabulka č. 9 Výsledky šetření s otázkou a bez otázky č.12 týkající se homosexuality rodičů

OTÁZKA č. 12 a zobrazení ovlivnění celkového výsledku tolerance k homosexualitě	GYMNASIUM		UČILIŠTĚ	
	tolerantní přístup	netolerantní přístup	tolerantní přístup	netolerantní přístup
Součet odpovědí na otázky týkající se tolerance homosexuality, včetně odpovědí na otázku č. 12 (Jeden z rodičů se přiznává k homosexuální orientaci, jaká by byla vaše reakce?)	114 (40%)	171 (60%)	55 (25%)	165 (75%)
Součet odpovědí na otázky týkající se tolerance homosexuality, bez odpovědí na otázku č. 12 (Jeden z rodičů se přiznává k homosexuální orientaci, jaká by byla vaše reakce?)	114 (49%)	119 (51%)	55 (32%)	118 (68%)

Po vyhodnocení dat byl cíl šetření splněn a výzkumná otázka byla zodpovězena. Bylo zjištěno, že většina studentů má k homosexualitě netolerantní přístup. Pokud bychom vynechali kritérium typu školy, tak netolerantní odpověď byla označena v 336 (67 %) případech, naproti tomu tolerantních odpovědí bylo označeno 169 (33 %). Pokud se zaměříme na data z pohledu výzkumné otázky, zda typ školy může ovlivnit postoj k lidem s homosexuální orientací, vyplynulo, že typ školy má vliv na postoj k homosexualitě.

- Na gymnáziu bylo označeno 171 (60 %) netolerantních odpovědí, naproti tomu tolerantních odpovědí bylo označeno 114 (40 %)
- Na učilišti bylo označeno 165 (75 %) netolerantních odpovědí, tolerantních odpovědí bylo označeno 55 (25 %)

Dílčí cíl č. 1: Má typ školy vliv na její informovanost o homosexualitě?

Dílčí výzkumná otázka č. 1: Může informovanost o homosexualitě souviset s typem školy?

Při zkoumání odpovědí na dílčí otázku jsem respondenty rozdělila pouze do dvou základních skupin dle typu škol, na studenty gymnázia a studenty učiliště. Z dotazníkového šetření jsem vybrala takové otázky, kde je zřejmá souvislost s otázkou vzdělanosti ve vztahu k informovanosti o homosexualitě.

V otázkách uvedených v tabulce č. 10 byla zjišťována míra informovanosti dotazovaných v oblasti homosexuality pouze ve vztahu k typu školy. V případě, kdy bylo na otázku možno

odpověď „nevím“, byla tato odpověď kvalifikována jako špatná odpověď, vzhledem k tomu, že zkoumání se týká informovanosti.

Tabulka č. 10 Odpovědi respondentů na vybrané otázky týkající se informovanosti o homosexualitě

OTÁZKA	GYMNAZIUM		UČILIŠTĚ	
	správná odpověď	špatná odpověď	správná odpověď	špatná odpověď
Homosexualita je intimní vztah mezi? (otázka č.4)	48 (92%)	4 (8%)	32 (67%)	16 (33%)
Vnímáte homosexualitu jako úchylku? (otázka č.6)	15 (29%)	37 (71%)	19 (40%)	29 (60%)
Myslíte si, že homosexualita je? (vrozená, dědičná, získaná výchovou...) (otázka č.7)	37 (71%)	15 (29%)	21 (44%)	27 (56%)
Domíváte se, že lze homosexualitu vyléčit? (otázka č.8)	16 (31%)	36 (69%)	9 (19%)	39 (81%)
CELKEM	116 (56%)	92 (44%)	81 (42%)	111 (58%)

Po vyhodnocení dat byl dílčí cíl šetření splněn a dílčí výzkumná otázka byla zodpovězena.

Z výsledků šetření vyplývá, že typ školy má určitý vliv na informovanost mládeže, ale není výrazný, jak jsem předpokládala před provedeným průzkumem. Po sečtení a zprůměrování odpovědí se ukázalo, že studenti gymnázia v lehce nadpoloviční většině označili 116 (56 %) správných odpovědí a 92 (44 %) špatných odpovědí. Naproti tomu studenti učiliště měli správných odpovědí 81 (42 %) a 111 (58 %) špatných. Ze zjištěných hodnot vyplývá, že určitý rozdíl v informovanosti ve vztahu k typu školy je, ale není výrazný, jde o rozdíl 14 % ve správných odpovědích. Informovanost o homosexualitě může souviset s typem školy, ale není dominantní.

3.5 Komparace dat

Cílem předložené práce je zjistit postoj současné mladé generace na osoby s minoritní sexuální orientací. Dané problematice se věnuje řada organizací, které podporují toleranci vůči sexuálním menšinám a bojují za jejich práva. Pro příklad jmenujme Amnesty International, Logos Česká republika, Prague Pride z.s, PROUD a Queer Geography. Všechny tyto organizace se mimo jiné zaměřují také na průzkum názorů mládeže na homosexualitu.

Na toto téma byla provedena řada výzkumů a napsána řada studií. Pro příklad jmenujme sociodemografickou analýzu realizovanou Michalem Pitoňákem a Janou Spilkovou pod záštitou Národního ústavu pro duševní zdraví. Výsledky analýzy byly publikovány v roce 2016 v časopisu *Sexuality Research and Social Policy* pod názvem *Homofóbní předsudky české mládeže*. Autoři se zaměřili na širší kulturní, společenské a strukturální faktory ovlivňující názory mládeže na homosexualitu. Cílem bylo zjistit, jaké faktory ovlivňují homofóbní postoje mládeže. V rámci průzkumu se ukázalo, že většina dotazovaných žáků 9. tříd (66,1 %) vnímá přítomnost homosexuálního spolužáka či spolužačky ve třídě jako něco zcela přirozeného a nemají s tím problém. Homosexuální orientaci nevnímalo jako normální celkem 22,9 % dotazovaných (Pitoňák a Spilková, 2016). Je tedy zjevné, že se výsledky značně rozcházejí.

Z výsledků mého průzkumu vyplývá, že míra tolerance k homosexualitě je ovlivňována z části typem školy a také příslušností k náboženství. Při komparaci dat jsem se také zaměřila na rozdíly mezi studenty s největším počtem správných odpovědí a s počtem nesprávných odpovědí a to z každého typu školy zvlášť.

- Na gymnáziu měla nejvíce správných odpovědí 9 z 10 (90 %) dívka bez náboženského vyznání. Svou informovanost ohodnotila stupněm jedna (jednička představuje nejvíce informací a pětka nejméně) a jako zdroj informací označila internet. Nikdy nepoužívá homo-ofenzivní urážky a ve všech otázkách, mimo otázku č.12, týkající se tolerance, označila vždy tolerantní odpověď.
- Nejméně správných odpovědí 1 z 10 (10 %) na gymnáziu měl chlapec, křesťanského vyznání, dokázal správně definovat pojem homosexuality, ale v ostatních otázkách zaměřených na informovanost již označil špatné odpovědi. Svou informovanost však hodnotil stupněm dva (jednička představuje nejvíce informací a pětka nejméně) Jako hlavní zdroj informovanosti uvedl, že se o dané téma nezajímá. A v otázkách zaměřených na toleranci k homosexualitě vždy označil netolerantní odpovědi.
- Na učilišti nejvíce správných odpovědí 8 z 10 (80 %) měl chlapec bez náboženského vyznání. Své znalosti ohodnotil známkou tři (jednička představuje nejvíce informací a pětka nejméně) a jako zdroj informací uvedl internet. V otázkách tolerance měl mimo otázku č.12 vždy tolerantní přístup. V běžném hovoru občas používá homo-ofenzivní výrazy.
- Nejméně správných odpovědí 10 z 10 (100 %) na učilišti uvedl chlapec, který je bez náboženského vyznání. Ani jedna z otázek informovanosti nebyla zodpovězena

správně. V otázkách tolerance byl striktně netolerantní. Svou informovanost označil známkou tři (jednička představuje nejvíce informací a pětka nejméně) a v otázce zdroje informací uvedl internet. V poslední položce dotazníku byl prostor pro vlastní názory a komentáře, zde byl jeho komentář velmi negativně vyhrazený vůči homosexuálům.

Doporučení pro praxi

Na základě výsledků dotazníkového šetření bylo možné formulovat doporučení pro praxi, které se týkají dvou základních oblastí – informovanost mládeže o problematice minoritní sexuální orientace a způsob vnímání homosexuality.

V případě informovanosti mládeže o problematice minoritní sexuální orientace byla většina dotazovaných přesvědčena, že jsou jejich znalosti dobré. Z výsledků šetření je však zjevné, že tomu tak není. Na učilišti nebylo schopno správně definovat pojem homosexualita šestnáct dotazovaných a na gymnáziu to byli čtyři dotazovaní. Také v otázce, zda vnímají homosexualitu jako úchylku, třicet pět dotazovaných odpovědělo ano a dvacet devět dotazovaných označilo odpověď nevim. Z tohoto důvodu je podle mého názoru zcela zásadní zaměřit se na zvýšení informovanosti žáků. Velmi alarmující je také fakt, že žáci čerpají informace zejména na internetu. Zde je totiž možné najít řadu polopravd a mýtů, které způsobují zmatek. Internet jako zdroj informací uvedlo sedmdesát jedna dotazovaných, naproti tomu školu jako zdroj informací uvedli pouze tři dotazovaní. Škola dle výzkumu selhává, a právě ta by měla dle mého názoru nabízet žákům dostatek kvalitních dat. Vhodné je zařadit danou problematiku do výuky společenskovedních předmětů a biologie. Téma by mělo být uchopeno citlivou formou. Právě informovanost je zcela zásadní k tomu, aby si žáci osvojili vhodné postoje vůči osobám s homosexuální orientací. Právě neznalost je často důvodem negativního přístupu k homosexualitě. Neboť, jak ukázalo šetření, většina dotazovaných zaujímá netolerantní postoje k homosexualitě. Konkrétně na gymnáziu je šedesát procent netolerantních odpovědí v otázkách zaměřených na toleranci homosexuality a na učilišti je to dokonce sedmdesát pět procent netolerantních odpovědí. Zvýšit informovanost o daném tématu je zcela zásadní a této činnosti by měla být věnována zvýšená pozornost.

Závěr

Tématem předložené práce je homosexualita a její vnímání současnou mládeží, zejména se zaměřením na informovanost o tématu a míru tolerance k homosexuálně orientovaným lidem. Práce je rozdělena do dvou základních částí. Části teoretické a části praktické. Teoretická část se nejprve zaměřuje na definici základních pojmů, které úzce souvisí s danou tematikou. Dále je nastíněn pohled na homosexualitu v průběhu dějin, ale také z pohledu různých kultur. Práce pokračuje rozbořem současných zákonných norem z hlediska rovnoprávnosti homosexuálů.

Přesto že společnost deklaruje rovný přístup k lidem s minoritní sexuální orientací, je patrné, že i v zákonných normách jsou homosexuální partnerství znevýhodněna. Vnější coming-out je pro většinu homosexuálu psychicky velice náročné rozhodnutí. Pro usnadnění tohoto kroku je potřeba tolerantní přístup většinové společnosti. Jaký je pohled mládeže na homosexualitu jsem zjišťovala v praktické části této práce. Za tímto účelem bylo realizováno dotazníkové šetření mezi žáky dvou škol. Konkrétně se jednalo o Vyšší odbornou školu, Střední průmyslovou školu a Střední odbornou školu služeb a cestovního ruchu Varnsdorf a Biskupské gymnázium Varnsdorf. Tyto dvě školy byly zvoleny cíleně, protože mým cílem bylo zjistit, jak jsou názory respondentů ovlivněny vzděláním a náboženským vyznáním.

Do výzkumu se zapojilo celkem 100 osob. Jednalo se o 48 žáků učebních oborů a 52 žáků gymnázia. Ve většině případů šlo o ženy. Ve výzkumném vzorku bylo zahrnuto 23 osob hlásících s k určitému náboženskému vyznání. Nebylo při tom zjišťováno, k jaké církvi se hlásí. Právě tato skladba výzkumného vzorku umožnila v rámci výzkumu sledovat vliv jednotlivých faktorů na informovanost a názory respondentů.

V rámci výzkumu bylo zjištěno, že informovanost dotazovaných není dostatečná. Celkem 79 % dotazovaných bylo schopno definovat pojem homosexualita. Na druhou stranu si 20 % respondentů myslelo, že jde pouze o vztah mezi dvěma muži. Objevily se však značné problémy ve schopnosti určit příčinu homosexuality. Alarmující je zejména skutečnost, že bylo velké množství dotazovaných přesvědčeno, že je možné homosexualitu léčit. Neznalost se projevila zejména u věřících osob a u žáků učebních programů.

Nedostatek informací o daném tématu měl podle mého názoru negativní vliv na názory respondentů. Ti často k homosexualitě přistupovali negativně. Většina dotazovaných vnímala homosexualitu jako úchylku a několika dokonce vadilo zůstat s homosexuálem v jedné místnosti. Není tedy divu, že 62 % respondentů nepodporovala právo homosexuálů

na uzavírání registrovaného partnerství a na adopci dětí. Také v tomto případě se negativně k homosexualitě stavěly věřící osoby a žáci učilišť. Nejvíce tolerance projevíli studenti gymnázia bez náboženského vyznání.

Dále bylo zjišťováno, jakým způsobem vnímají dotazovaní homosexualitu. Většina dotazovaných má k homosexualitě negativní přístup. Celkem 35 % respondentů mělo pocit, že homosexualita je úchylka. Je tedy zjevné, že stále existují problémy ve vztahu k homosexuálům. Ve společnosti sice převažuje názor, že jsou Češi obecně poměrně tolerantní, ale na druhou stranu se to neprojevuje v praxi. Výše uvedené se prokázalo také při zkoumání dalšího dílčího cíle práce, a to tolerance z pohledu typu vzdělání. Nejmarkantněji intolerance vyplynula v otázce homosexuality rodičů, kdy až na jedinou výjimku došlo ke shodě všech dotazovaných, kdy označili netolerantní možnost.

Vzhledem k výše popsáným zjištěním je vhodné zaměřit se na změnu postojů dotazovaných.

Na základě výše popsáných zjištění bylo doporučeno zaměřit se na zvýšení informovanosti žáků o dané problematice. V tomto ohledu by měla začít hrát větší roli škola. Ta byla totiž jako zdroj informací vnímána pouze třemi dotazovanými. Škola by se měla zaměřit nejen na zvyšování informovanosti mládeže, ale také na posilování sociálních kompetencí, které by vedly ke zvýšení schopnosti mládeže respektovat osoby s minoritní sexuální orientací. Žáci by si měli být vědomi, že žijí v rozmanité společnosti, ve které je každý její člen hodnotnou součástí celku. Za tímto účelem je vhodné využít například zážitkovou pedagogiku nebo práci s dokumentárním filmem.

Seznam použitých informačních zdrojů

BRÁZDA, R. a SCHWAB J. *Cesta růžového trojúhelníku*. Praha: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-199-3.

BRZEK, A. a PONDĚLKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992 ISBN 80-85526-03-4.

CAPPONI, V., HAJNOVÁ, R. a NOVÁK, T. *Sexuologický slovník*. Praha: Grada Publishing, 1994 ISBN 80-7169-115-1 .

DUGGAN, L. Sexual Orientation and Preference [Electronic version]. In: STEIN, M. (Ed.), *Encyclopedia of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgendered History in America*. (Vol. 3, pp. 103-105). 2004 Detroit: Gale.

FANEL, J. *Gay historie*. Praha: Dauphin. 2000 ISBN 80-7272-010-4.

GIDDENS, A. *The Transformation of Intimacy: Love, Sexuality and Erotism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press, 1992. ISBN 978-08-047-2214-8.

HÁJKOVÁ, R. a KOLAŘÍK, M. *Homoparentalita z pohledu gay-lesbické komunity*. In: KOLAŘÍK, M. ed. XIII. národní konference o manželském, partnerském a rodinném poradenství: Partnerství a rodičovství – synergie a konkurence. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-5035-3.

JANIŠ, K. *Úvod do sexuální výchovy*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozofickopřírodovědecká fakulta, Ústav pedagogických a psychologických věd. 2005 ISBN 80-7248-305-6.

JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. 2000 ISBN 80-7184-954-5.

KUTÁLKOVÁ, P. *Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi*. Praha: Prague Pride, 2015. ISBN 978-80-260-9143-1.

POLÁŠKOVÁ, E. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5013-6.

PROCHÁZKA, I. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD. 2002 ISBN 80-238-8850-1.

Roste podpora manželství pro všechny – 5,2 milionu voličů je pro! [online]. Praha: Jsme fér: Manželství pro všechny, 2019. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/60_procent

RUPP, L. J. *Vytoužená minulost*. Praha: One woman press. 2001 ISBN 80-86356-11-6.

SIELERT, U. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizona. 1994 ISBN 80-8557-336-9.

SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: PASPARTA. 2016 ISBN 978-80-88163-09-1.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.

Tisková zpráva Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – květen 2018 [online]. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2018. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4650/f9/ov180614.pdf

VRUBLOVÁ, Y. *Sexualita - přirozená potřeba: malý průvodce pro zdravotníky, učitele a rodiče*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. 2005 ISBN I80-7204-406-0.

WELLS, K. Homosexuality and Bisexuality [Electronic version]. In: KRAPP, K. a WILSON, J. (Eds.), *Gale Encyclopedia of Children's Health: Infancy through Adolescence* (Vol. 2, pp. 917-921). 2006 Detroit: Gale.

WEISS, P., a ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál. 2001 ISBN 80-7178-558-X.

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. [online]. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2006. [cit. 2019-09-07]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>.

ZVĚŘINA, J. *Lékařská sexuologie.* Praha: Schering Pharma. 1995 ISBN 80-246-2049-7.